

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Cafè's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
 INLICHTINGDIENST TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
 HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. TEL. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich in Nederland tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519, Postgiro 14574, in Nederl.-Indië tot den Hoofdvertegenwoordiger te SOLO, Mr. K. FAUSER. Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 474 en 475. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

Fa. Wed. H. VAN GEMERT & Zn. - Havana-Sigarenfabrieken - BEST (N.-Br.), Holland

EENIG ADRES VOOR LEVERING VAN SIGAREN RECHTSTREEKS AAN PARTICULIEREN

Het succes, dat wij reeds jaren hier in Holland hadden door onze sigaren rechtstreeks te verkoopen aan de Verbruikers en dat wij door onze aanbiedingen hier in Holland dikwijls ook vele bestellingen ontvingen voor het leveren van sigaren aan familieleden of bekenden in Ned.-Indië, hebben ons op het idee gebracht aan de Particuliere Adressen in Ned.-Indië op dezelfde wijze onze offerte in te zenden, als wij in Holland doen. Al onze Afnemers zijn overtuigd, dat de sigaren, welke door ons tegen fabrieksprijzen worden afgeleverd, zeer concurrerend zijn, daar elke tusschenhandel wordt uitgeschakeld en de winsten, welke de tusschenhandel zou maken, den verbruiker ten goede komt, bedragen voor Holland 25 à 30 %. Nog belangrijker is zulks voor H.H. Rokers in Ned.-Indië, daar niet alléén Reizigers en Tokohouders (in Holland Winkeliers), doch ook IMPORTEURS worden uitgeschakeld, indien men

zelf z'n sigaren rechtstreeks gaat importeerden. Door Uwe benoemde sigaren rechtstreeks van onze fabriek te betrekken, zult U zich minstens 40 pCt. bevoordeelen. Wij raden U daarom aan eene proef te nemen met ons fabriekaat en zijn wij ervan overtuigd, dat U geregeld afnemer van onze sigaren zult worden. Blijvende relaties te winnen is ons doel en garandeeren wij U steeds prompte bediening en onovertroffen kwaliteit.

Tracht steeds met Uwe Vrienden en Kennissen eventuele bestellingen te combineeren om aanspraak te kunnen maken op punt 2 onzer leveringsvoorwaarden waardoor U 7 pCt. korting kunt genieten van het factuurbedrag.

VRAAGT ONZE GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT No. 4, WELKE GRATIS EN FRANCO WORDT TOEGEZONDEN

INHOUD: Minister de Graaff - en Indië. — Uitnodiging tot een bezoek aan Boeatan. — Personeelvoorziening in Indië. — Verbetering. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Ind. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verre Vreemde. — Meded. — Mutaties van 8 tot 15 November 1922.

Minister de Graaff - en Indië.

Met meer dan gewone belangstelling hebben wij gedurende de laatste weken onze aandacht gewijd aan de Indische dagbladen en tijdschriften, die, zoo meenden wij, min of meer breedvoerige commentaren zouden bevatten op het voor Ned.-Indië zoo belangrijke feit, dat de Minister van Koloniën uit het vorige Kabinet gehandhaafd bleef, of, om met het *Alg. Hbl.* te spreken, dermate „stoelvast“ bleek, dat een portefeuille-wisseling aan Koloniën voorschijns niet zou plaats vinden.

Die commentaren, we vréésden het! — zouden „niet malsch“ zijn; met een van-dik-hout-zaagmen-planken zou het er op los gaan! De Indische pers, die niet gewoon is een blad voor den mond te nemen, zou, aan de hand van goed gedocumenteerde artikelen en sprekende feiten, den Minister rekenschap van zijn rentmeesterschap afdwingen. Erger nog: het aanblijven van iemand als minister De Graaff zou door de Indische pers, zoo dachten we alweer, worden beschouwd als een ramp met nog ontzettender gevolgen dan de Kloet-eruptie van 1919.

Want er was den laatsten tijd zoo een en ander op het regiem van den heer De Graaff af-gedaan! Was hij, zoo bij voorkeur door de Indische bladen aangeduid als „Simon de Graaff“, niet de man, die, tijdens zijn betrekkelijk kort bewind, Indië naar den afgrond gebracht had? Lees er de bladen maar eens op na! Was het niet diezelfde „Simon de Graaff“, die het in zoo vele, zoo al niet in alle opzichten verbruid heeft? Was hij niet de „zwakkeling“, die, volgens de ethische bladen van Nederlandsch Indië, onder den invloed stond van zekere kapitalistische belangengroepen? Was hij niet, in het oog van de niet-ethische bladen, de draaien door zijn standpunt ten opzichte van de poenale Sanctie? Diezelfde „Simon de Graaff“, — was hij niet de vermetele, die bijna steeds handelt tegen de overtuiging in van den huidigen gouver-

neur-generaal, dien hij zelf benoemde? Was hij niet de „verstokte bureaucraat“, de oer-conservatieve bewindsman, de fiede tegenstander van het verleggen van macht en bevoegdheden van het Plein naar Buitenzorg? We herhalen: lees er de bladen van de laatste jaren maar eens op na? Minister „Simon de Graaff“ deugde niet; deugde nergens voor!.....

Ziet ge; vandaar onze meer dan gewone belangstelling bij het lezen van de jongste mailbladen en vandaar onze hooggespannen verwachtingen!.....

Maar lacie!.....

Wél kwamen de Indische bladen; en wél bevatten die bladen de berichten inzake het aanblijven van den heer De Graaff, als Minister van Koloniën. Wél werden beschouwingen gewijd aan de door Minister Ruys den 18den September uitgesproken Troonrede en wel ontbrak het die Indische bladen ook nu niet aan polemisch-critische artikelen. Maar het groote feit, dat „Simon de Graaff“ aan 't bewind bleef; de groote gebeurtenis, dat er aan Koloniën geen portefeuille-wisseling plaats vond en

Had men, voorheen, in Nederland oog noch hart voor den geestelijken groei der Indische Volken, heden ten dage legt, in toenemende mate, de zorg voor dit hooge belang, beslag op de aandacht der Overheid.

dat, naar menschenlijke berekening, of, wilt ge: Deovolente, diezelfde man van zoeven weer een aantal jaren aan het hoofd van het Koloniale Departement zal blijven, daarover weinig of niets.

En wát er nog van geschreven werd, was van zóó verbijsterenden aard, dat het op ruime schaal dient te worden verspreid.

Want, — wát dunkt U van het volgende, gevlooid uit de pen van den hoofdredacteur van het grootste en invloedrijkste blad van Ned.-Indië, van het Soerabajasch Handelsblad?

De heer Van Loo schrijft o.a.:

„En wát nu betreft het aanblijven van den heer De Graaff, als Minister van Koloniën, het bericht zal met gemengde gevoelens in deze landen zijn vernomen. Vooral de linksche groepen zijn op den minister gebeten en ofschoon zijn beleid ook door ons niet steeds kon worden onderschreven, zoo mag hem de verdienste niet worden onzegd, dat zijn streven gericht is op het geven aan Indië van een staatsinrichting, welke de realiteit geen geweld

INDISCHE UITRUSTINGEN
 VOORDEELIGST ADRES:
AU BON MARCHÉ
 A. DE VRIES & ZONEN
 AMSTERDAM
 ROTTERDAM
 DEN HAAG
 UTRECHT
 BAARN

Fa B. SCHOEMAKER
 WESTEINDE 29 DEN HAAG TEL. H. 6252
 Engelsche Kleermakerij
 Bontwerkers
Complete Militaire Indische Uitrustingen

P. M. Broekmans - Koningsplein 16-18-20 ^{hoek} Heeregracht - Amsterdam

Ladies' and Gentlemen's Tailor

Grootste en bekendste Huis van eerste klas Dames- en Heerenkleeding

Speciaal ingericht voor repatrieerenden

Kleeding naar Maat in één dag gereed

NATUUR WOLLEN ONDERGOEDEREN
VAN
Jansens & Tilanus
FRIEZENVEEN

Verkrijgbaar in alle qualiteiten en maten bij
ISERIEF & Co Magazijn „de Prijslijst”
DEN HAAG.
Veenestr. 16-18. Valeriusstr. 29.
Prijscourant op aanvraag gratis.

BEROEPS-LEERAARS UIT ENIGELAND DIE OOK HOLLANDSCH SPREKEN

SCHOOL OF ENGLISH

UITSLUITEND PRIVAAT ONDERRICHT IN DE ENGELSCH TAALEN

Geleenstraat 118
Weteringkade
DEN HAAG

Firma A. NIJLAND
FABRIEK VAN WITTE GOEDEREN
ALMELO (Twenthe)

Het aangewezen adres voor Uw
HUWELIJKS-UITZET OF UITRUSTING VOOR INDIË

LINGERIES - BEDLINNENS - TAFELGOEDEREN
HUISHOUD- EN STUKGOEDEREN

Enorme sortering, prima qualiteiten. Zichtzendingen, ook naar de Tropen, op iedere aanvraag, franco.
SPECIALITEIT: HOTEL-, BED- EN TAFELLINNENS
Monsters op aanvraag

BESCHIKBAAR.

Bad- en Zweminrichting „DE REGENTES”
Telefoon M. 2739 Postrekening 69868
Weimarstraat 63, Den Haag.

In de onmiddellijke nabijheid van de Electr. tramlijnen 3, 5, 12 en de Stoomtram H. S. M.

Moderne inrichting, volaena aan de hoogste eischen van hygiëne en comfort voor de bezoekers.

Zwembaden - Kuipbaden - Douchebaden

Zwemabonnementen en Couponboekjes voor 50 Kuip- of Douchebaden op voordeelige voorwaarden.

Op verlangen Zout-, Zee-, en Dennenloofbaden.

aandoet, rekening ten volle dus houdend met de economische en sociologische ontwikkeling van het Inlandsche volk.

„Voor het overige zal het beleid van den Minister van Koloniën hoe langer hoe meer zijn natuurlijke begrenzing vinden in de Indische publieke opinie, welke op verblijdende wijze in kracht en beteekenis groeit.

„Wij hopen en vertrouwen, dat de heer De Graaff ook zijnerzijds niets zal nalaten ter verzekering eener vruchtbae samenwerking met den gouverneur-generaal en dus de adviezen van den man on the spot de juiste waarde zal toekennen, door daarvan slechts af te wijken, wanneer het algemeen belang naar zijn eerlijke overtuiging, dit gebiedend eischt.”

tot zoover het Soer. Handelsblad — en we vonden in niet één Indisch blad ook maar iets, dat geleek op een tegenspraak van deze van welwillendheid getuigende woorden. Wij vonden de beschouwing wél met instemming overgenomen!

Een tweede invloedrijk blad, de Java Bode, zegt o.a.:

„Men moge over dezen minister oordeelen hoe men wil, erkend dient dat hij niet toegeeft aan de onredelijke eischen van uiterst links en dat hij een open oog heeft voor de belangen van het groot-kapitaal zonder hetwelk Indië een armlastige kolonie zou zijn.

„Voorzichtig man, die over stap voor stap voortschrijdt dan te hopen en te draven langs het gevaarvolle pad, dat naar de politieke vrijmaking leidt, behoeft men van dezen minister nooit overijde daden te verwachten, die voor Nederland en Indië funeste gevolgen zouden kunnen hebben.”

En ook deze meening werd door niet één ander Indisch blad aangevochten!

Mogen we nu uit deze niet onduidelijke bewoordingen opmaken (dit vooral naar aanleiding van hetgeen de Java Bode schrijft, dat, indien inderdaad minister De Graaff mocht besluiten tot afschaffing van de Poenale Sanctie op 1 Januari 1926, — 't is nog zoover niet! — dit besluit niet zal zijn gegrond op een toegeven aan de onredelijke eischen van uiterst links, en dat die afschaffing geen overijde daad zal zijn?

Dan kan minister De Graaff, zoo dunkt ons, dubbel en dwars tevreden zijn!

De Locomotief, een blad dat gerekend mag worden te behoren tot de door het Soerabajasch Handelsblad genoemde „linkse groepen”, verbindt aan het bericht van het aanblijven van minister De Graaff de volgende vier regels:

„Wat al geen twijfel meer liet is tenslotte bevestigd: minister De Graaff blijft. Indië moge in den ongunst dezer tijden ook dit manmoedig doorstaan!.....”

Eene ontboezeming, die, met een vingerwijzing naar hetgeen eerstgenoemde bladen schreven, zou kunnen worden beantwoord met een: „Zal wel, Locomotief, moed houden maar!”.....

Bepaald teleurgesteld is de Sumatra Post. Het blad is over het groote feit lang niet zoo te spreken, als zijn confrater de Deli Courant, die blijkbaar geen woorden kan vinden voor de blijdschap over het aanblijven van minister De Graaff en zich deswege bepaalt tot den uitroep: „En Minister De Graaff blijft aan!”.....

Neen, de Sum. Post zegt, in volkomen tegenstelling met haar partijgenoot, de Locomotief, dat „weinig geloofd en nog minder gehoopt werd, dat minister De Graaff wederom aanblijft”.....

Het blad heeft een soort zondenregister samengesteld, waarna het tot de conclusie komt:

„Dit aanblijven beteekent natuurlijk, dat gouverneur-generaal Fock zijne bezuinigingen, die voor een niet onbelangrijk deel ten koste gaan en van de Inlandsche bevolking

en van den minderen man, den minderen militair en kleinen ambtenaar, door zal voeren, op een wijze, welke niet in het belang van dit land kan geacht worden.”

Wij onthouden ons natuurlijk van polemiek; wilden alleen de meening van een viertal Indische bladen weergeven, waarbij wij rechts en links aan het woord lieten.

Het Nieuws van den Dag van Ned. Indië, het Bataviasch Nieuwsblad, de Preanger Bode en, voor zoover wij konden nagaan ook de Nieuwe Soerabaja Courant, *) maken van het aanblijven van minister De Graaff, zonder meer, melding. Mogen wij daaruit opmaken, dat dit feit met stilzwijgende instemming is begroet?

Het is nog niet zoo heel lang geleden, dat een directeur van een der Departementen te Batavia in een onderhoud, dat wij met hem hadden, de verstandige opmerking maakte: Men moet bij alle kritiek niet uit het oog verliezen, dat tenslotte de minister van Koloniën de verantwoordelijke persoon blijft en dat men zijn daden ook van dat standpunt uit moet beschouwen.

De vraag is gewettigd: of de Indische pers de laatste jaren deze waarheid wel immer voor ogen heeft gehouden?

Aanleiding tot critiek op het koloniaal bestuur zal er steeds en in voldoende mate aanwezig blijven. Ons land en onze volksvertegenwoordiging gaan ten deze niet vrij uit. Wanneer straks in de Staten Generaal de behandeling van de Koloniale Begrooting aan de orde komt, mogen de afgevaardigden bedenken, dat er belangen moeten worden bepleit, die een miljoenen-bevolking raken.

En van die waarheid is men ten onzent nimmer overtuigd geweest. Indië is allerminst een quantité négligable, al wordt het door de volksvertegenwoordiging nog maar al te veel als zoodanig beschouwd.

En dat prikkelt de openbare meening in onze overzeesche gewesten, — begrijpelijk!

De belangstelling voor alles, wat Indië betreft, moet in kringen van ons Hooger- en Lagerhuis grooter worden. Dat zal Indië, dat zal Nederland, dat zal ook den minister van Koloniën ten goede komen.

Het komt ons voor, dat de openbare meening in Indië anders is komen te staan tegenover den minister dan voorheen. Woorden van waardeering, die nimmer het deel waren van minister De Graaff, worden gesproken thans, nu zijn aanblijven vermeld is.

Dat stemt tot groote voldoening. Dat geeft ons de overtuiging, dat minister De Graaff inderdaad de man is, die „rekening houdt met de economische en sociologische ontwikkeling van het Inlandsche volk.”

En: wat heeft Indië meer nodig?

JOEL.

*) Enkele nummers van de N. S. Crt. kwamen niet in ons bezit.

Personeelvoorziening voor Indië.
DOOR OPTIMIST.

Het heeft den schijn, alsof het nijpend tekort aan personeel bij den Indischen gouvernementsdienst opeens is omgeslagen in een overvloed, bepaald in een teveel. De chronische kwaal van het personeeltekort, die zoo invrat in de staatsmachine en zoo hare werking verlamde, lijkt plotseling door de abnormale omstandigheden geureerd. De symptomen van beterschap zouden bijvoorbeeld te vinden zijn in de stopzetting van het uitzenden van moederlandsche krachten. In het verbreken van gouvernementswege van overeenkomsten, welke zijn aangegaan met studeerende jongelieden aan de

Dansinstituut LEND
JULIANA VAN STOLBERGLAAN 228
bij Laan v. Nieuw Oost-Indië

ONDERRICHT IN DE MODERNE DANSEN
Vlugge Opleiding - 2 Assistenten
PRIVAAT-CURSUS EN CLUBLESSEN

Algem. Exporthuis B. J. RUBENS & Co
AMSTERDAM 59 de Lairessestraat
PARIS 33 Rue de Lubek

UITGEVERS van het
Maleisch Exporthandelsblad „BINTANG PERNIAGAAN”
van „DE DAMESKRONIEK VOOR NEDERL.-INDIË.”

Vraagt GRATIS toezending

Instituut „VAN WIJNGAARDEN“
 Neutrale School voor W.U.L.O. Jongens en Meisjes.
 2de Schuijistraat 332 (Duinoord), Den Haag. 188

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
 Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
 leiding voor verschillende examens.
 Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar. 188

Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

COLUMBUSSTRAAT 159
 TEL. M. 5307

Julius Oppenheim
FOTOGRAAF
 EX-OPERATEUR v.d. „SKETCH“

men van eettelijke ambtenaren en tot een grondige afrekening met een schadelijke bureaucratie, wat altijd geweest is, zal wederom werkelijkheid worden. Het oogenblikkelijk te voorschijn geroepen, onnatuurlijk „teveel“ aan personeel is van voorbijaanden aard. Het houdt onmiddellijk verband met de crisis, die Indië, evenals de geheele wereld, doormaakt. Het „teveel“ zal in een „genoeg“, daarna in een „tekort“ overgaan, naarmate die crisis tot oplossing is geraakt.

Zonder een stap buiten den kring der werkelijkheid te gaan, mag Optimist nu reeds verklaren, dat er nog steeds een „tekort“ is. Binnenlandsch bestuur, Geneeskundige dienst, Veeartsenijkundige dienst, Landbouw, Justitie, Politie, Spoor- en tramwezen, vragen nog immer aanvulling. Mijnwezen heeft toevoer van personeel nodig, voor Celebes en voor Borneo vooral. Irrigatie blijft naar personeel verlangen. Het groote irrigatiewerk te Djatiroto te verrichten, waarvoor fondsen zijn, ligt nog immer braak en eischt afwerking; Krian verlangt om een geregelder watertoevoer; Tegal zit op geschoolde werkers te wachten, ten einde de waterverdeling te verbeteren.

Daar laatstgenoemde dienst in hoofdzaak voor den inlandischen landbouw en voor de Europeesche cultures werkt, hunne bouwgronden tot ruime oogsten brengend, dus voor de allergrootste belangen optreedt; het geven van water in een tropisch land, zal het uitgesproken „tekort“ voor dien tak van bestuurstaak bevestigd worden. Waar deze dienst, welke de allergrootste belangen behartigt, onvoldoende geëquipeerd blijkt, daar zal zonder meer aanvaard worden, wat omtrent een „tekort“ bij de andere diensten gezegd is. Dat deze diensten personeel behoeven!

De heer G. J. Dijkerman, e.i. burgemeester van Soerabaia, op 27 Februari j.l. te Delft voor de Vereeniging van a.s. staatsingenieurs in Indië en in onze koloniën optredend, sprekend, in hoofdzaak op aandringen van de Vereeniging van Waterstaats Ingenieurs in Indië, om de a.s. ingenieurs die naar Indië zullen gaan, een duidelijker beeld te geven van Indië dan gewoonlijk hier te lande gedacht wordt, besluit zijn voordracht met:

„Indië heeft dringend behoefte aan jonge krachten, die ons tweede vaderland omhoog kunnen „brengen. Vreest — zegt hij verder — de Indische „loopbaan niet; als straks de hoog noodige verbetering in de salarissen is aangebracht, zult gij er „nimmer berouw over gevoelen daarheen te zijn „gegaan.“

Hooger technisch ontwikkeld personeel wordt verlangd; de 30 jaarlijks in Delft afstudeerenden voorzien niet in de bestaande en wassende behoefte. In 1920 behoorde van de 86 uitgezonden ingenieurs 65 tot een vreemde nationaliteit.

De Technische Hoogeschool te Bandoeng kan steun verlenen in de behoefte aan ingenieurs, meer niet.

Middelbaar Technisch ontwikkeld personeel vraagt Indië eveneens steeds meer. De eenige school daar te lande om dit onderwijs te geven, werd voor kort geopend. Een vijftal anderen zijn ontworpen; maar de oprichting nog niet toegestaan.

Het is zeker, dat de vervulling van den Staatsdienst aantrekkelijker gemaakt zal worden, dat de financiële vooruitzichten voordeliger zullen worden gesteld. Vooral de eerste jaren in den diensttijd en in het bijzonder van gehuwden.

Aan pas afgestudeerde ingenieurs worden reeds kort na hun komst zeer belangrijke werken opgedragen, wat krachtig en aangenaam doet werken. Voorloopig is en blijft de ingenieur de technisch adviseur van een zeer groot geheel, hetgeen het arbeiden eenig doet zijn in wezen, prettige herinneringen natatend bij hen, die theorie en praktijk zóó mochten toetsen.

Er komen in de naaste toekomst meer fondsen ter beschikking. Indië is door de producten, die het oplevert een exportland, terwijl het anderzijds een ruim afzetgebied vormt voor de voortbrengselen

WISBRUN & LIFFMANN
 Veenestraat 35-37 - Tel. 2593 - Den Haag

DAMES MODEARTIKELN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELN.

SPECIALE AFDELING
HUWELIJS
UITZETTEN
INDIESE UIT-
RUSTINGEN

VRAAGT GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT

GERZON
 DEN HAAG

Tandarts Dr. A. KERVEL

Frederik Hendriklaan 43

Spreekuur 9—3.

Bij contante betaling verlaagd tarief.

TELEF. SCHEV. 122

JAPONNEN PEIGNOIRS
 AVONDTOILETTEN COSTUUMROKKEN

DAMES MODE-MAGAZIJNEN
'T BLOUSEN-HUIS
 PH. BIJMAN
 DEN HAAG AMSTERDAM
 HOOGSTRAAT 19-21 UTRECHTSCHESTR. 92-94
 B/D PRINSENGRACHT

SPECIAL ADRES VOOR
INDIË

GROOTE KEUZE ZWARTE KLEEDING
 IN ALLE AFDEELINGEN OOK EXTRA GROOTE MATEN

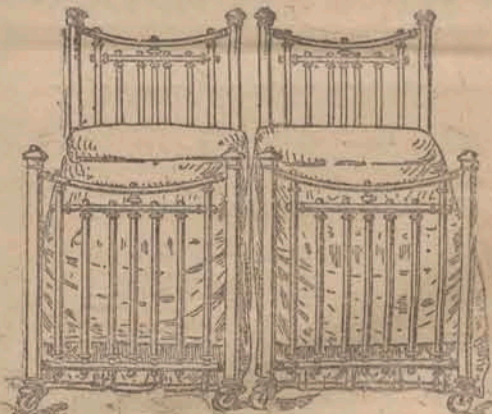
W. J. M. SIMONIS

voorheen Firma Th. A. A. SIMONIS.

GROENMARKT 34, over de Prinsstraat.

TELEFOON H. 4420

DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn geopend van 8¹/₂—12¹/₂, en van 2—6 uur.

Technische Hoogeschool te Delft, alsook in het op non-activiteit stellen van in de Oost teruggekeerde verlofgangers.

Maar deze zienswijze is onjuist! Het tekort is blijven bestaan. De Indische regeering is financieel gedwongen tijdelijk terug getreden. Verplicht om de tering naar te zetten naar een uiterst scherp gedaalde nering. Zij is doende met het invoeren van een versobering van de bediening der staatsdiensten, die immer elastisch kunnen werken, desnoods door begonnen arbeid te staken, door zelfs niet te explooreeren.

Vellen papier blijven oningevuld. Ook de arbeid van vele producenten ligt stil, alleen controle en onderhoud gaan door.

Het dienstjaar 1922 zal, wat betreft den gewonnen dienst, een nadeelig saldo opleveren van rond 175 miljoen. Het slot van den buitengewonen dienst voor 1922 zal ruim 106 miljoen gulden bedragen. Het nadeelig saldo van den geheelen dienst kan becijferd worden op 290 miljoen. Reusachtige deficiëten, een uiterste zuinigheid oplegend, daartoe dwingend.

Het tekort op den gewonnen dienst 1923 kan, behoudens eenige tegenvallers, gesteld worden op 85 miljoen. Een vermindering, mede door persen en nogmaals persen in de citroen verkregen.

Er zijn eerder vele buitenlandse arbeidskrachten aangesteld geworden. De personeelcapaciteit van Indië, zoowel als die van het moederland, was niet berekend op de eischen van het toen heersche regeeringsbeleid, dat door te hooge ontwikkelingsidealen van de wijs gebracht, de reële verhoudingen en mogelijkheden uit het oog had verloren. De Regeering heeft getracht aan deze consequentie van haar bewind te ontkomen door een invoer op groote schaal van buitenlandse krachten voor alle diensten, vooral voor die, waarin zij het meest bruikbaar zijn, en evenzoo, doch in mindere mate, voor die, waarin die krachten om bepaalde redenen bijna ongewenscht zijn te achten.

Waterstaat, staatsspoorwegen en politie zijn met buitenlandse overstroemd.

Daarbij behoort toegegeven te worden, dat bij de vaderlandsche jongelingschap een afzijdige houding ten opzichte van Indië bestond, de voorkeur govend aan een blijven in Nederland boven het opschieten van haar geluk in Oost-Indië, waarom mede aanleiding was om voor de personeelsvoorziening heil bij zich aanbiedende buitenlanders te zoeken. Bouwend op goede ervaringsresultaten. Herinnerend, dat het koloniaal leger tijden gekend heeft, dat het voor ruim de helft uit vreemdelingen bestond en als altijd betrouwbaar opereerde, schitterend werkte en voorbeeldig strijd voerde.

Bedenkend, dat waar veel arbeidsvermogen dien-gegeven, steeds gaarne van vreemdelingen gebruik werd gemaakt.

Uit diezelfde perioden van overmatige uitzetting der landsdiensten dateeren de pogingen, om de personeelsvoorziening in het moederland te bevorderen door het toekennen van studiebeurzen en door zanschouwelijke propaganda voor een Indischen werkkring.

Een kijk op onderstaande opgave verduidelijkt de toename van het aantal Europeesche burgerlijke ambtenaren in den Indischen dienst, zomede van het aantal der uit Nederland voor dien dienst uitgezonden ambtenaren. Het onevenredig klimmen verduidelijkt.

	In dienst op 1 Januari.	Uitgezonden ambtenaren
In 1889	6.537	46
„ 1909	8.252	176
„ 1920	12.544	837

De daling van 's lands inkomsten verplicht tot het dicht houden der beurs. Het is onder de bestaande omstandigheden zelfs verklaarbaar, dat de regeering er op uit is zich van een overbodig geworden personeel te ontdoen. Maar al dwingt geldbrek om met minder personeel te volstaan, al is zelfs een uitdunning gewenscht en al geven de omstandigheden een gereede aanleiding tot het oprui-

Zeebahoe's en Jongens
 beschikbaar. 203

Te bevragen in „PERSINGGAHAN“
 Adres-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
 Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

*Beveelt zich bij Uwe
Leden aan.*

**Behalve GOED BROOD
wordt U een dividend
van 5 %o gewaarborgd.**

12A

ROVER

LEVERANCIER
OOST EN WEST

OSMOND

**RIJWIELEN bij
J. H. C. MERCKEL**

PARKSTRAAT 67 - TEL. H. 3127
BEEKLAAN 355 - TEL. M. 461

DEN HAAG

ALL STEEL

VERZENDT NAAR
OOST EN WEST

BATAVIER

**Garage MERCURIUS
KUIJPER & Co**

VAN SLINGELANDTSTR. 16 - DEN HAAG
TEL. SCH. 1198

**H.H. Verlofgangers
leert**

Auto- en Motorrijden

Zeer billijk tarief

Adverteeren doet verkoopen.

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS. WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.

Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw
Piet Heinplein, Tel. M. 3874
M. 3875

Bijkantoor: DEN HELDER,
Hoofdgracht 37, Tel. 83.

van andere landen. De buitenlandse markten, waarop Indië steunt, zijn doende om zich te herstellen, de buitenwereld wordt op financieel gematigder wijze gereconstrueerd, de koopkracht van de door den oorlog dadelijk of middelijk geteisterde afnemers van Indische producten komt weer meer op peil. De betrekkingen met het overig gedeelte van de wereld gaat vooruit, de Nederlandsche en de vreemde scheepvaart noteert lager vrachttarieven, alle factoren, waardoor gunstiger economische verhoudingen worden hersteld.

De onderscheiden culturen, mijnbouw, industrieën, handel en scheepvaart gevoelen een voordeeligen terugslag. Het bedrijfsleven kan de regeeringsmachine doen gaan, kan zooals zij nu georganiseerd is, reeds aanzetten. Trouwens de Regeering durft het aan om de speciale uitvoerheffingen op suiker, koffie, thee en tabak ten bate van de Indische schatkist nog gedurende een jaar van kracht te doen zijn!

Het zwaar stempel, door de algemeene malaise op industrie, landbouw en handel gedrukt, wordt lichter. Periodes, gedurende welke de markt voor de hoofdproducten zoowel in de consumptielanden als in Indië geheel veriaten was, zijn voorbij. De groote voorraden in de afzetgebieden zijn ingekrompen, de geringe koopkracht van de verbruikers is verhoogd, de politieke onzekerheid in Europa is verbeterd en het valutavraagstuk is minder moeilijk geworden.

Indië gaat weer vooruit! Landbouw, industrie en mijnbouw komen op. Mijnbouw overweegt de uitvoering van grootsche plannen. Daar is een vraag naar hulp. Voor hen, die volkomen beslagen zijn, was zij slechts kort afwezig. Tijdelijk bestond er een teveel, mede te voorschijn geroepen door illusoire gedachten, gekweekt en gevoed in 1920, toen de vele gulden in ieders zakken, bij meerderen in ongekende hoeveelheid, gokken deed op elk terrein en op elk gebied, waardoor plantages tot aan het strand ontstonden, met allerlei Europeanen als opzichters en beheerders.

4000 werklozen zijn geteld. Tot voor een drietal maanden eene steeds aangroeiende menigte, waarvan een deel voor algeheelen ondergang diende behoeft. Te zwak staande bij een hoogen levensstandaard. Onvoldoende gesteund door gebrek aan familie, kennissen, steuncomité's en werklooskassen, tijdens een leven, hetwelk in uitgaven 100 pCt. duurder is dan voorheen, dan voor 1914. De kampong stond, als altijd, open! Om onder te gaan.

In 1921 behoorde f 50.000, in het eerste kwartaal van 1922 reeds f 22.000 betaald voor de terugzending van werklozen naar Nederland.

Er was een heftig deprimeerende malaise, waar men stond of kwam, bij den landbouw, bij alle bedrijven en bij alle industrieën, doch niet alleen bezwezen de maatschappijen zich te kunnen handhaven, zij gingen zelfs door behoedzaam op te bouwen. Dadelijk profiteerend van het herstellend economisch leven. Er was veel ellende, ook omdat er groote fouten begaan zijn, voor een deel zelfs door amateur-gelukzoekers, waarvan de finantieele draagkracht schijn was.

Vooral in de rubber zijn slechte rekenmeesters aan het cijferen geweest. Op Sumatra werden de rubberplantages uit den grond gestampt en dadelijk uitgebreid. Zonder zich het minst bezwaard te gevoelen door de wenken der Rubber Growers Association met betrekking tot de stijgende voorraden en de komende marktpositie van het product. Zelfs ernstige zaken gingen slordig voor. De Good Year Fire en Rubber Cy. opende en beplante in twee jaar 5600 H.A.

De in opgedreven tijden aangestelde werkkrachten, meestal onvoldoend berekend voor hun taak, zijn ontslagen, nu er weer nuchter wordt gedacht en commercieel juist gehandeld. En zooals het in de rubber ging, deden anderen, die nu gelijkelijk handelen.

Indië heeft jaarlijks vast in de cultures 650 nieuwe krachten nodig, waarin het dus voorzie-

ning behoeft. Het genoemde getal neemt toe bij stijging der welvaart, een periode als deze, die ingetreden is. De welvaart wordt opgestuwd. Aan Optimist om zulks te bewijzen.

De petroleumindustrie heeft een stijgende productie met vooruitgaanden afzet. De voor de verhooging der uitvoerrechten reeds aangevangen uitbreiding der werkzaamheden heeft tengevoege, dat een nieuwe recordproductie vermeld kan worden van 2.995.538 ton. Djambi komt verder in exploitatie. De stookolie, de olie, waar het vooral om gaat, blijft ruim spuiten en vloeien op Tarakan. Op een der eilanden ten Zuid-Oosten van Tarakan is in September l.l. stookolie in payable quantity aangetroffen. De olie-opbrengsten van Ceram blijven meevallen. Oost-Borneo levert ruimer op. Zuid-West Borneo komt nog steeds met een enorme hoeveelheid prima aardolie en haar prachtproducten. Meer boommeesters, mits prima vaklui, zijn er welkom!

Een ijzer-hoogovenbedrijf wordt zekerheid. Een geheel nieuwe industrie komt in gang. Het parti-

VRIENDELIJKE UITNOODIGING TOT EEN BEZOEK AAN „BOEATAN“, DE TOONKAMERS VAN OOST- EN WEST-INDISCHE KUNSTNIEVERHEID EN HUISVLIJT.

GEDURENDE DE MAAND NOVEMBER VERKOOP TEGEN STERK VERMINDERDEN PRIJS VAN BIZONDER GESCHIKTE ARTIKELEN VOOR FEESTGESCHENKEN.

IEDEREN MIDDAG — OOK DES ZONDAGS — VAN 3 TOT 6 UUR GELEGENHEID TOT HET GEBRUIKEN VAN THEE OF INDISCHE SIROOP MET VERSCHILLENDE KWEE-KWEE.

OP WERKDAGEN, VAN 12—2 UUR, NASSI GORENG OF BAMIE.

DE SMAAKVOL INGERICHTE ZAAL IS DES AVONDS TEGEN f 10.— TE HUUR VOOR KLEINE VERGADERINGEN, VOORDRACHTEN OF KAMERMUZIEK.

culier kapitaal is er toe aangetrokken. Oorspronkelijk voorbestemd tot staatsbedrijf, is het hoogovenbedrijf aan een maatschappij afgestaan, die bezig is zich te installeren. De ijzerertsen van Celebes en die van Zuid-Oost Borneo werden in Amerika en in Zweden beproefd, daarna gunstig beoordeeld. De mogelijkheid tot winnen is werkelijkheid geworden door het verschijnen van den electrischen oven. Inblazen van lucht is niet meer noodig en zijn daarmede de groote windverhitters, compressoren en ketelinstallaties geheel vervallen. Per ton ruwijzer wordt behalve energie, voor de reductie slechts 1/3 ton houtskool vereischt. De electrische hoogoven middels waterkracht gedreven zal toepassing vinden. Met ijzerertsen van het type

Haagsche Coöperatieve Keuken Restaurants

Keplerstraat 274. - Tel. M 2313
Anna v. Buerenstraat 204 - Tel. B 226

Middagschotel 12-2 uur à f 0.70
Diner 5-7 uur à f 1.20

Diverse Schotels à la carte.

Uitzending door de geheele stad.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. Krul

Salon de Rafraîchissements

NOORDEINDE 44

DEN HAAG

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162^A,

TEL. 4782.

DEN HAAG.

als voorkomende op Borneo en op Celebes, zal waarschijnlijk voor de verkrijging van een ton koolstofarm staal in totaal slechts 1000—1200 K.W.-uur noodig zijn.

De productie der voornaamste goudmijnen blijft ruim vijf miljoen gulden 's jaars bedragen. Redjang Lebong werkt door, maakte voor kort productievorderingen. De ontginning der goudmijnen in Benkoelen wordt verder voorbereid; in 1923 aangevangen. Personeel is binnenkort noodig.

Banka, Billiton en Singkep gaan voort met tin te leveren. Singkep floreert weer, ook door uitbreiding der zeetinwinning. In 1921 gaf het bedrijf een nadeelig saldo. Banka komt dit jaar met 12.800.000 K.G., Billiton met 3.900.000 K.G. Singkep kan 620.000 K.G. leveren. Meer werkkrachten, goed met Chineesche werklieden kunnende omgaan, zijn welkom. De productie van Banka en Billiton zal niet verder opgevoerd worden. Een aantal mijnen, welke exploitatie, als gevolg van de tegenwoordige lagere prijzen voor tin, niet zóó winstgevend is, worden tijdelijk gesloten. Zulks ook in overleg met de leveranciers van tin in de Federated Malay States. Verhoogde unitprijzen maken het minder geleverde gewicht goed.

Endaroeng, de cementfabriek, monteerte een 5e turbine van 800 P.K., zoodat nu 2000 vaten Portlandcement daags geleverd worden, 125.000 vaten per jaar meer. De verkoopers zijn benoemd.

Een deel der Sawah Loento-klei en vier deelen Chamotte bleek vuurvaste cement te geven. De exploitatie werd aangevangen.

Naar de levering van op Java gefabriceerde vuurvaste stenen en vormstukken blijft de vraag vermeerderen.

De ontginning der zwavelvindplaats Kawah Poetih is verzekerd. Jaarlijks kan de petroleumindustrie 9000 ton zwavelzuur nemen, 800 ton gebruiken de kininefabrieken, 1200 ton behoeven de onderscheiden suikerfabrieken.

Het personeel behoort nog aangesteld te worden. De Ombilin steenkoolmijnen ontgonnen in 1922 615.000 ton. De opbrengst wordt verhoogd tot een miljoen ton; dus verdubbeld. Hetgeen zeggen wil, dat het personeel zeer belangrijk wordt vermeerderd. Poeloe-laet komt met 120.000 ton, tegen 108.900 ton in '21. De maatschappij Oost-Borneo denkt totaal 81.600 ton naar boven te brengen, ruim 18.000 ton meer dan in 1921. De directie verlangt een verdere uitbreiding van het bedrijf. De kolon in 1923 te winnen zijn reeds goed verkocht. Meer personeel wordt aangenomen.

De waterkrachtontginning wordt van beteekenis. Allereerst in West-Java, om gevolgd te worden door eene energie voorziening van Midden- en van Oost-Java.

Het arbeidsvermogen in de Mamasa, Celebes, opgehoopt, een 150.000 tot 200.000 P.K., kan benut worden. De nieuwe ijzerindustrie verbruikt een deel. Vele electro-technici zullen een plaatsing vinden ter plaatse van het centrum.

Zoo de jodiumwinning en hetgeen het stikstofsyndicaat wenscht te doen, waarvoor groote sommen worden bijeengebracht.

Ook de cultures geven aangename aspecten. De gouvernements kinacultuur heeft een jaarlijksche opbrengst van ± 500.000 K.G. bast, terwijl de particuliere kinacultuur 71.000.000 K.G. bast blik. Te Bandoeng werkt de grootste kininefabriek. De inkrimping van haar bedrijf houdt verband met aangegane overeenkomsten, gesloten met de kininefabrieken te Amsterdam en Maarssen, mede een monopolie vormend. Een deel van de voortgebrachte bast geleverd door de aandeelhouders, is daar verwerkt. Vermindering van het kininebedrijf is evenwel allerminst te duchten, want het Gouvernement bouwt een eigen fabriek. Deze onderneming is royaal opgezet.

Cultuur en bedrijf verlangen plantkundigen met speciale scheikundige kennis.

Het Gouvernement blijft doorgaan met de kinacultuur te verbeteren, met de boomen te veredelen. Het aantal kinaondernemingen stijgt. Hoogere

landbouwers zijn er welkom. Steeds meer zorg eischt het opvoeren van het kininegehalte der bast; een juiste selectie der aan te houden boomen. Uitgebreider oppervlakken worden met kina bezet.

Nederlandsch-Indië overvleugelt binnen ettelijke jaren als leverancier van palmolie West-Afrika, in ieder geval Nigerië. Het succes is alleen een kwestie van durf om te ondernemen. Van voortvarende handelsgeest. Van landbouwkundige en van bereidings-kennis.

Groeien, bloeien en vruchten dragen doet de olie-palm in Indië schitterend. Veel sneller, mooier en zwaarder dan in zijn vaderland. Het is een veelbelovende plant. Dank zij de vinding van een Nederlandsch ingenieur, is de mechanische inrichting der olieslagerij zeer productief geworden.

De met oliepalmen bebouwde oppervlakte wordt geschat op 9078 H.A., de opbrengst nu op 1719 ton olie.

Binnen 10 jaren zijn 40.000 H.A. beplant. Viermaal meer dan thans, geleverd door 60 ondernemingen met hulp van 500, later 900 Europeanen gedreven wordend. 130.000 ton palmolie voortbrengend, met welke productie West-Afrika is ingehaald.

Aan copra werd uitgevoerd: 49.737.000 K.G. in '20, 93.009.000 K.G. in '21.

1921 vormde voor de klapperolieslagerijen een uiterst zorgelijk jaar, waarin allen het bedrijf langer of korter staakten. De uitvoer in '20 63.899.000 liters zijnde, ging terug tot 30.311.000 liters.

De débaêle der Insulinde oliëfabrieken is algemeen bekend. Doch niettegenstaande alle daling in prijs met als gevolg waardevermindering van stocks — commercieel verlies dus — is de rentabiliteit van het oliebedrijf als zoodanig nimmer in gevaar geweest, behoudens de korte oogenblikken in het afgelopen jaar van ongekend overdreven copra-speculatie zonder eenigen grond.

Er wordt door alle oliëslagerijen weder gewerkt, met uitzondering van Insulinde en Jurgens. Gerokend wordt daarbij ten stelligste op tijdige verscheping, met daardoor verkregen zekerheid van leveringsmogelijkheid op het gewenschte oogenblik, waardoor het jaar voordelig kan afsluiten.

Een geheel nieuwe, zeer groote oliëslagerij is in den loop van September te Tjilatjap feestelijk geopend door den meest ervaren Java-producent. Een enorme zaak, voorzien van alles hetgeen een regelmatig, economisch bedrijf, verzekert.

Sedija Madjoe werd overgenomen door de maatschappij van Dongen en arbeid. Insiders zijn opgewekt. De nieuwbouw en het garandeeren van arbeid aan Sedija Madjoe maakt voor een deel goed, hetgeen Insulinde en Jurgens deden verliezen. Insulinde komt na reconstructie weer in gang. Wijziging van het bedrijf mede op te vatten als vermindering van de takken van dienst; bijvoorbeeld loslaten van een eigen dienst met tankschepen op Amerika is verzekerd.

Thee ging over tot fijn pluk. Dit beteekent, dat er in alle thee-produceerende landen vanaf het invoeren van den fijnpluk 30 tot 40 pCt. minder thee binnengehaald wordt. Tengevolge hebbend, dat de overvloedige voorraden zienderoogen afnemen en binnen niet al te langen tijd geheel verdwenen met als onafwijsbaar gevolg: betere verkoopen voor het product. Een proces, dat aan den niet geheel van kapitaal ontblooten theeplanter moed gaf. Snel en krachtig werkte. De beduidende afname der productie tegenover de toename van het wereldverbruik heeft het wonder verricht, ondanks het feit, dat zoo goed als geheel Rusland als theeverbruiker moest worden uitgeschakeld en de Centrale Rijken en de Balkan niet meer dan mondjesmaat gebruiken. Het demonstreert op de meest ondubbelzinnige wijze de gezonde positie, waarin de theemarkt thans reeds verkeert, hoe goed de ondernemingen staan.

De theecultuur blijft een stabiele cultuur van voldoende draagvermogen om haar personeel te behouden en aangenaam te doen werken. Nu zal het niet uitblijven, dat de betere prijzen voor het pro-

UITZENDING Hollandsche en Indische Dinners

Hollandsche Dinners van f 1.75, f 2.50, f 3.50, f 4.50
Soep, Croquetten, Aardappelen, Vleesch en Pudding
Indische Dinners met rijst vanaf f 2.50
Dinners van zeven gerechten f 2.50
Kip met acht gerechten f 3.50
Kip met negen gerechten f 4.50

Aanbevelend, **N. OESIN**
BEIJERSTRAAT 38 TELEFOON M. 5173

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & Zoon

Wijnhandelaren

Filiaal: 's-Gravenhage Hoofdkantoor: Amsterdam Filiaal: Arnhem Filiaal: 100 Gorinchem
Heemskerckstr. la Binnenk. nt 25 N. Plein 15 O. Vischmarkt
Tel. H. 3493. Intere. Tel. 389. Tel. 288. Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

INDIË

Complete Uitrustingen naar Maat

Onze Indische ervaringen garandeeren U Indische modellen.

Witte Pakken van f 12 50

De goederen door ons geleverd worden voor de bewerking eerst tweemaal gekrompen, zoodat wij krimprij garandeeren

VRAAGT GRATIS PRIJSCOURANT

G. J. HOFSTEE - ROTTERDAM

DELFTSCHEPOORTPLEIN 5

Vakkundige Bediening.

Wist U

dat wij drukken het Tijdschrift NEDERLANDSCH INDIË OUD EN NIEUW

En ook

het bekende blad van Architect ED. CUYPERS
HET HUIS OUD EN NIEUW

Dit bewijst

dat wij naast Handelsdrukwerk ook eerste klas Kunstdruk kunnen vervaardigen.

N.V. Drukkerij ten Hagen

Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

P. VERSCHRAGEN

KLEERMAKER

1ste Klasse Coupe en Afwerking
Uitsluitend ENGELSCHER STOFFEN

LEVERT TEVENS
ALLE VOORKOMENDE UNIFORMEN

Thomsonlaan 209 - DEN HAAG - Tel. M. 343

C. P. A. NICOLAI

DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057

hoek Valeriusstraat. 177

Specialiteit in Heeren-Modeartikelen

Rijne keuze. Nieuwste Modellen.

WAPROUIS
GRAVENSTR. 1. TEGENOVER DE
BONNETERIE

Ondergoederen
Sportcostuums
Regenjassen
voor
Dames & Heeren

BESCHIKBAAR.

Het meest aan te bevelen
INDISCH RESTAURANT
LAAN VAN MEERDERVOORT 68, DEN HAAG
Dagelijks geopend van 12 tot 9 uur.
Uitsluitend Indische Tafel.
Directeur: J. VAN GEEMERT.

duet den planter er weder toe zullen brengen het fijnpluksysteem te gaan verlaten, derhalve meer te gaan produceeren. Erger nog, thee der bevolking op te koopen en op de markt te Amsterdam te veilen, of in New-York te plaatsen. Dit kan ongetwijfeld eene inzinking der prijzen tengevolge hebben. doch wijs geworden door de jongste ervaring, bestaat de kans, dat een vermeerdering der productie slechts met bedachtzaamheid zal plaats hebben. Door meer te plukken en daarna nauwgezet te oogsten.

De totaal productie der ondernemingen is vier miljoen ponden marktthee, welke hoofdzakelijk met Nederlandsche schepen naar de Amsterdamse markt wordt vervoerd en daar geveild wordt.

Voor de theecultuur is 1922 van zeer bijzondere beteekenis, omdat een nieuwe fabriek, ter bediening van een enorm beplant oppervlak, in gang werd gezet. Begon met te drogen, rollen, pakken en verzenden van den oogst. Op een capaciteit van 3 tot 4-miljoen ponden thee per jaar. De theeoogst van Indië ineens verdubbeld. Meerdere nieuw aangestelde planters, machinisten en boekhouders gelegenheid biedend om te werken. Deze fabriek, voor kort onder belangstelling van velen begonnen, heeft boven den hoofdingang de spreuk „Kennis en beleid” staan, kenmerkend voor het ter plaatse geboonde willen en kunnen. Sumatra, waar ook deze fabriek werkt, levert dadelijk veel en komt met krachtige theeën naar voren, welke steeds op vaster afnemers mogen rekenen. Tientallen van Europeaan vormen de staf der onderneming.

De prijzen der koffie zijn verbeterd en hersteld tot op een niveau, hetwelk voor vele ondernemingen een matige winst belooft, waartegenover echter een belangrijke derving van inkomsten staat wegens de heerschende en nog voortdurend in virulentie en omvang toenemende koffieschubbeplaag, die matige winst in vele gevallen in verlies doet verkeeren. Vaak wordt daardoor een oogstverlies van 10 tot 20 pCt. geleden. Doch hierbij blijft het niet. De opbrengst van het product, dat niet verloren gaat, wordt door die aantasting belangrijk gedrukt. Een bruikbaar bestrijdingsmiddel, waarmede met succes wordt opgetreden, is thans bekend, een uitgaaf van ± f 21,— per bouw vorderend.

De oogstcijfers stellen zich als volgt:

	1919	1920	1921
Java	586.476	442.519	631.396
Sumatra	235.568	287.179	307.172
Bali	79.326	77.693	46.546
Celebes			
	901.370	807.391	985.114 picols

De oogstcijfers blijven hoopvol.

In het algemeen vraagt de koffie ontwikkelder personeel en meer personeel. Maar de ondernemingen zijn zelden kapitaalkrchtig genoeg om daarvoor fondsen beschikbaar te stellen, om er toe over te gaan.

De gouvernementkoffiecultuur, een gedwongen cultuur met verplichte diensten, is aan het verdwijnen. In 1921 werden voor rekening van den Staat 21.000 picol verkocht. Aanplant, transport en levering waren in handen van Inlanders, arbeidend onder veraf wonend niet-deskundig Europeesch toezicht, en zijn dit gebleven. (Wordt vervolgd.)

Verbetering.

Kol. Weekblad No. 45, van 9 Nov.:
blz. 4, 3e kol., 4e al. v. o. staat: „practische kijk”, moet zijn: „poëtische kijk”;
blz. 5, 1e kol., 3e al. v. b., staat: „eveneens”, moet zijn: „curieus”;
blz. 5, 1e kol., 7e al. v. b., staat: „stillen”, moet zijn: „stellig”;
blz. 5, 2e kol., 6e al. v. o., staat: „kale”, moet zijn: „holle”;
blz. 5, 2e kol., 2e al. v. o., staat: „onomatopeia”, moet zijn: „onomatopeia”.

GEOPEND:
RESTAURANT „KUMMER”
Juliana van Stolberglaan 94 Tel. B 0000
BEZORGING VAN DINERS AAN HUIS met keuze van verschillende schotels.
ZALEN DISPONIBEL voor extra Dinners en Partijen tegen uiterst concurrerende prijzen.
APARTE ZAAL VOOR DAMES

Grand Hotel Restaurant
in „Central”
In alle Kamers warm en koud water.
De meest bekende Inrichting der Residentie.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De vooruitzichten van Indië als cultuurland.
Het Soc. Hbl. had een interview met den heer H. M. Bosch, directeur der Handelsvereniging „Amsterdam”. Op de vraag, welke zijn meening omtrent de vooruitzichten van Indië als cultuurland, antwoordde de heer Bosch, volgens het S. H. dd. 23 Sept., o.m.:

Ik zou onderscheid willen maken tusschen Java en de Buitengewesten. De mogelijkheid van uitbreiding van cultuurbelangen op Java is zeer beperkt; het gaat hier hoofdzakelijk om instandhouding en consolidatie van het reeds bestaande. In de Buitengewesten daarentegen treffen wij nog schier onbeperkte uitbreidingsmogelijkheden aan, daar zijn nog onontgonnen gronden in overvloed en zijn grond en klimaat gunstig voor landbouwdoeleinden. Maar voor het openen van nieuwe cultuurgebieden is noodig een onbelemmerde voorziening in voldoende arbeidskrachten en het noodige kapitaal. En nu is het merkwaardige verschijnsel te constateeren, dat de Regeering, die in theorie een en ander volkomen juist inziet, er niet in slaagt haar maatregelen in de practijk daarmede te doen harmonieeren; want het resultaat is, dat inderdaad de ondernemingsgeest zooveel mogelijk wordt gedempt. Ik denk hierbij in de eerste plaats aan de voorgenomen afschaffing der poenale sanctie, voornemens reëngagementscontracten. De ondernemers zouden zich met dit voornemen gemakkelijker kunnen veroorzaken, indien er inderdaad ernstige bezwaren tegen de poenale sanctie bestonden, doch de practijk wijst uit, dat de geheele regeling voornamelijk slechts een preventieve werking heeft, zonder welke de ondernemers echter niet verzekerd zijn steeds de beschikking te hebben over de noodige arbeidskrachten.

In de tweede plaats hebben wij de Assistentenregeling, welke eerstdaags ook voor Atjeh van kracht zal worden, en liefst nog in een omgewerkten, verscherpten vorm. De Assistentenregeling heeft voor de goede geëmployeerden geen beteekenis, omdat de ondernemer zoowel uit moreelen als eigenbelang-overwegingen er voldoende voor zal zorgen, het personeel door behoorlijke dienstvoorwaarden aan zich te binden; de Assistentenregeling werkt storend in op de personeelsverhoudingen, omdat ze alleen van voordeel is voor de minder goeden of ongeschikten onder het personeel, die deze bescherming niet verdienen.

In de derde plaats vermeld ik de uiterst ingewikkelde, boven alle redelijke eischen opgevoerde belastingen. De ervaring heeft geleerd, dat aan het oprichten van nieuwe cultuurondernemingen groote risico's verbonden zijn en dat de enkele bijzonder goede jaren, die een cultuur van tijd tot tijd medemaakt, absoluut noodig zijn, om tot een zoodanig gemiddeld resultaat te komen, dat de ondernemer voldoende renumeratie voor zijn arbeid en kapitaal vindt. Hoe kan de ondernemer zich tot nieuwe zaken in Indië voelen aangetrokken, indien in de enkele goede jaren de fiscus zoo'n belangrijk deel van de winst opeischt en de ondernemer tot de conclusie moet komen, dat hij feitelijk slechts voor den fiscus werkt?

Resumeerende, meen ik, dat de Buitengewesten voldoende aantrekkingskracht bezitten, mits de ondernemers kunnen rekenen op den volen steun der Regeering, dat het dus alléén onder die voorwaarde verantwoord zou zijn door te gaan in de lijn der van ouds door ons toegepaste gedachte, een deel van onze winst opnieuw in ondernemingen in Nederlandsch-Indië te beleggen.

In hoeverre de steun van de Regeering daadwerkelijk zal komen, is een open vraag. De Buitengewesten staan of vallen met de koelie-ordonnantie en de daarmede samengaannde poenale sanctie, en het is zeer te hopen, dat de Regeering zal kunnen

Pension „SUNNY HOME”
Laan v. Meerdervoort 568 Telef. M. 1904
Indische en Hollandsche Tafel
van 12-2 en van 5-7 uur
Volledig Pension v. af f 4.- per pers. per dag

N.V. Restaurant „MAX”
HOLLANDSCH-INDISCH RESTAURANT
Reinkenstraat 76-78 Tel. M. 215
INDISCH SPECIALITEIT
Direct.-Eigenaar: C. G. OLIE, Ex-Dir. Adelphi Hotel, Singapore; Hotel Jansen, Semarang; Victoria-Hotel, Soekaboemi.
Levering van
Rijsttafel, Lunch en Diner
Scherp concurrerende prijzen. Vlugge en prompte bediening.
Levering aan huis zonder prijsverhoging
VRAAGT PRIJSOPGAVE.

INSTITUUT PONT
HAAG, Laan van Meerdervoort 190
ROTTERDAM, Kruijskade 128 - LEIDEN, N. Rijn 28
HANDELSSCHOOL:
STENOGRAFIE PONT, meest verbreid, kort, MACHINESCHRIJVEN (duidelijk) BOEKHOUDEN, HANDELSREKENEN, ENZ.
TALENSCHOOL:
GRAMMATICA, LITTERATUUR, HANDELS CORR. CONVERSATIE
PONT-DIPLOMA BAANT U DEN WEG
Bovenstaande opleiding ook **SCHRIFTELIJK**, door NEDERLAND en INDIË.
Centr. Bur. INST. PONT, de Ruijterstr. 48, HAAG

Om goede zaken te maken
is het noodig goede waar te leveren. Doch het publiek moet weten dat gij die levert. Dat bereikt gij alleen door **goede en voortdurende reclame.**
GEBRUIK DIT BLAD VOOR UW
Reclamecampagne.

Tel. 1187
Marnix **MAISON VAN RIJN** Meer malen
BEKROOND
CUISINIERS
Prins Hendrikstr. 28 - DEN HAAG - v. Galenstraat 43
Dejeuners, Dinners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
Varié, Mayonaises, Salades, Koude en
Warme Schotels, enz. enz.
Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Afdeeling INDISCHE KEUKEN

Uitzending van alle gewenschte Indische Schotels, bereid door speciaal geëngageerd vakkundig personeel,

Indische Menu's: f 2.- en f 3.- p. p.

Thuisbezorgd in verwarmde verzegelde Bussen.

men besluiten op de voorgenomen afschaffing terug te komen. Wijzelf hebben ons program op Sumatra in 1921 zooveel mogelijk beperkt in verband met de Regeeringsmaatregelen, hetgeen met aanmerkelijke kapitaalverliezen gepaard is gegaan, doordat voel, dat reeds tot stand gebracht was, geabandonneerd werd. Onze vergeefse betoogen bij de Regeering om af te zien van haar voornemen tot afschaffing der poenale sanctie, hebben ons dezer dagen doen besluiten de onderneming „Boeloe Bang Aia” in Atjeh te liquideeren, ofschoon daarin reeds een kapitaal van ca. f 800.000 verwerkt was. Wij voelen ons niet verantwoord deze onderneming, welke opening nog slechts ten deele tot stand was gebracht, verder voort te zetten, met de wetenschap in het vooruitzicht, dat wij hier te weiniger tijd in het hartje van Atjeh een aanplant zullen hebben, zonder over de noodige arbeidskrachten te kunnen beschikken.

Onze eerste stap is geweest onze uitbreidingen op Sumatra stop te zetten en, aansluitend daarop, richten wij thans het oog op landen buiten Ned.-Indië, teneinde daar de cultuurmogelijkheden na te gaan. Onze derde stap zal zijn, dat wij tot sluiting onzer ondernemingen zullen overgaan, en in hoeverre wij ons daarbij zullen beperken tot Atjeh en ook niet genooft zullen worden dien maatregel op Sumatra's Oostkust toe te passen, zal geheel afhangen van de houding der Regeering.

In hoeverre de toestanden buiten Ned.-Indië gunstiger zullen zijn, is niet zoo direct te zeggen, doch wij staat absoluut vast, dat daar de ondernemer met open armen ontvangen wordt en allen steun van de Regeering ontvangt. Ik refereer hierbij aan de aanroeping van den gouverneur-generaal van de Philippijnen aan het buitenlandsche kapitaal tot belegging in de Philippijnen, aan de bestaande koelie-ordonnantie in Cochin-China, welke verder gaat dan die op onze Buitengewesten, en aan de onlangs gepubliceerde mededeeling, dat in het provinciaal van het vroegere koloniale gebied van Duitschland in Afrika de koelie-ordonnantie met poenale sanctie ingevoerd is.

De beteekenis der Java-Suikerindustrie.

Het suikersyndicaat heeft, zooals de *Deli Crt.* van 22 Sept. mededeelt, een inzending op de derde *Reunions te Bandoeng*, waarvoor op het atelier van den heer Herman te Soerabaja, naar ontwerpen van den heer Ritman, eenige grafische en statistische voorstellingen zijn gemaakt, om de beteekenis der suikerindustrie op Java te doen zien.

In de eerste plaats valt op de kaart van Java, waarop zijn aangegeven de totale oppervlakte aan suikerplanten, tegalans en suikerriet. De totale oppervlakte van Java bedraagt 18.000.000 bouw, de suikerplanten 4.300.000 bouw, de totaal bebouwde oppervlakte 9.300.000 bouw, terwijl met suikerriet beplant zijn..... slechts 220.000 bouw. Op deze kaart zijn ook aangegeven de elf havens, van waaruit de suikerafvoer plaats vindt.

De oppervlakte beplant met suikerriet bedraagt 1/40 van de totaal bebouwde oppervlakte en dit gedeelte brengt op ruim 5 pCt. van de totale waarde van den Java-uitvoer. Sprekender cijfers spreken de beteekenis van de Java-suikerindustrie en men moeilijk onder de oogen krijgen.

Vooris is er een vergelijking tusschen het Westersch grootbedrijf en het Inlandsch kleinbedrijf.

Ruim 25 pCt. van het totaal bedrag aan vrachten van spoor- en tramwegen op Java wordt opgebracht door het vervoer voor suikerfabrieken, 2 pCt. van de productie van de Indische machine-rieken is bestemd voor de suikerindustrie en de resterende 48 pCt. voor andere bedrijven, in-clusief de spoorwegen en scheepvaart.

Alle voorstellingen zijn gebaseerd op officieele gegevens, o.a. voorkomende in het rapport der suiker-enquête-commissie.

Pastoor Verbraak.

De *Java Post* verzocht aan Indische bladen het volgende over te nemen:
Met de hooge goedkeuring en aanmoediging hun-

ner geestelijke overheid hebben de ambtgenooten van pastoor Verbraak het plan gevormd, een uitgebreide levensschets van den gevierden en betreurden soldatenpastoor in het licht te geven. Een hunner, de Z. E. Heer F. van Hoeck, leeraar in de geschiedenis aan het bekende *Jezuïeten-College te Nijmegen*, op wiens naam reeds verschillende geschiedkundige publicaties staan, heeft zich gaarne belast met de taak, die levensschets samen te stellen. Hij heeft daartoe echter veler medewerking nodig, om alle gegevens te verzamelen, die hij voor 't schrijven van een volledige levensschets behoeft.

Gelukkig is het getal dergenen, die pastoor Verbraak hebben gekend en met hem hebben omgegaan, nog groot. Onder dezen zijn er zeker niet weinigen, die bijzondere gebeurtenissen uit zijn leven hebben meegemaakt, bijzondere herinneringen aan hem bewaren, misschien foto's, brieven of andere documenten bezitten, welke op pastoor Verbraak betrekking hebben of van zijn hand afkomstig zijn.

Al degenen, die door mededeeling van dergelijke stukken of herinneringen aan de volmaking van pastoor Verbraak's levensgeschiedenis willen medewerken, worden verzocht daarvan binnen niet te langen tijd mededeeling te doen aan den Z. E. Heer B. Hagdorn, Pastorie, Magelang, die al zulke mededeelingen, afschriften, photo's, enz., tot het besproken doel dienstig, zal verzamelen en naar den levensbeschrijver in Holland opzenden.

Uit 's Lands vergaderzaal.

In de *Loc.* van 19 Sept. lezen wij, dat de regent van Bandoeng, de heer Wiranata Koesoemah, als nieuw volksraadslid geïnstalleerd werd, ter vervanging van den heer Oetoyo, den bekwamen regent van Japara, die officieel zijn ontslag heeft genomen wegens drukke ambtsbezigheden.

Voor den Volksraad is het heengaan van den heer Oetoyo een groot verlies. Ook decoratief: de fijne, aristocratische kop met zijn expressieve trekken, de altijd even keurige en wellevende redevoeringen met hun onderklank van filosofische rust en toch voorgedragen met typisch-Oostersche verve, boeiden den toehoorder altijd opnieuw. Men voelde, dat met den heer Oetoyo een degelijk kenner der behoeften van land en volk aan het woord was.

Den heer Wiranata Koesoemah, die hem vervangt, gaat den roep vooruit een zeer bekwaam bestuursambtenaar te zijn. Bij zijn volk staat hij in hoog aanzien; niet alleen als hun wereldlijk hoofd, doch ook om de hem toegeschreven mystieke eigenschappen, welke een waas van heiligheid om hem weven. Evenals zijn voorganger is hij aangesloten bij den Vrijzinnigen Bond; vermoed wordt dat hij meer nationalistische neigingen bezit — of althans tot uiting laat komen — dan de heer Oetoyo.

Soerabajasch Nieuwsblad.

Onder redactie van den heer G. H. von Faber is het *Soer Nbl.* van af 15 September herleefd. Het kondigt zich aan als een „neutraal, onafhankelijk dagblad.” (*Loc.*)

Kleine Landbouw voor Europeanen.

Het *Bat. Nwsbl.* van 22 Sept. geeft een verslag van de pogingen der afd. I. E. V. en P. E. B. te Malang om een „boerderij-bedrijf in Ned.-Indië” in 't leven te roepen. De besprekingen leidden nog tot geen resultaat en de vraag is op een dergelijk plan levensvatbaarheid zal hebben. De ervaringen met het vroegere klein landbouwbedrijf zijn niet moedgevend.

Uit Henri Borel's Reisbrieven.

Aan de reisbrieven van Henri Borel vanuit Duitschland aan de *Java Bode* (van 18 en 23 Sept.) geschreven, ontleenen wij o.m.:

De tocht naar den Brocken is prachtig, maar haalt niet bij de treinreis door de Preanger; het uitzicht van den top van den Brocken over bergen en

Maison van Wijk

Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665

UITZENDING VAN DINERS vanaf f 1.00

Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van Dejeuners, Dinners en Soupers.

125 KOUDE EN WARME SCHOTELS. J. H. M. KOETS

Restaurant
Mondain

Premier
Ordre

BESCHIKBAAR.

Fa JOS. BROUWERS

Wijnhandel

Hoofdkantoor: Noordeinde 202
DEN HAAG TEL. H. 4013

Bourgogne Mousseux

L. RENAUDIN

Champagnes

CHARLES RIVART

Beste en meeste aanbevolen voor de tropen.

Hoofdvertegenwoordiger voor Ned.-Indië

C. DE KONINGH

MEDAN HOTEL

MEDAN

Parkhotel

van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.

Tel. S. 733 - S. 1525 - S. 467

EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL

Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,

Rustige ligging.

LIFT.

Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Tel. Interc. H 447.

137

Hotel de Bellevue

Bezuidenhout 15
'S-GRAVENHAGE

Fabriek van 14

FORNUIZEN

met toebehooren voor Hotels, Restaurants, Gestichten, enz.

SCHEVENINGEN
Telef. Interc. 654

P. J. MEIJIS & ZON
Wassenaarsche-
straat 1, 3, 5,

Adverteeren doet verkoopen.

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal f 80,000,000.-
Statutaire Reserve - 19,445,211.-
Buitengewone Reserve - 22,660,000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten,

Incasseringen en Financieringen.

Schriftelijke en Telegrafische Credieten.

Reiscréditbrieven.

Deposito's.

Rekeningen-Courant.

Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken

MEUBELLEN

INKOOP VERKOOP

FIRMA G. JONKER

Iste v. d. Boschstraat 77

's-Gravenhage Tel. Bez. 142

Belast zich met alle voorkomende aangelegenheden in deze branche, o.a. Behangen, Stoffeeren, Verhuizen, Taxatie, enz. enz.

Commanditaire Bank- en Handelsvereniging
VISSER & Co.,
's-GRAVENHAGE - Thomsonlaan 31.
Tel.-adres: COBAVICO. Tel. Nos. M. 3930 en M. 3931.
Postcheque- en Gironummer 47262. 17
Verricht alle Bankzaken.
ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS
HYPOTHEKEN ASSURANTIËN SPAARKASSEN

dalen en óók zeer mooi, maar het kan eigenlijk niet eens vergeleken worden met de grandioze berggezichten van Java.

Als het maar genoegzaam in de wereld bekend was, hoe overweldigend schoon het berglandschap van Java is, zou het uit alle oorden der wereld toeristen trekken.

Ik was even op de beroemde Rolandseck. Het is een oopenhooping van hotels en restaurants, meer niet.

Wat is het reizen in Indië dan toch véél schooner! Op de Penandjaan staat nog geen restaurant met kellners, op de Smeroe ook niet, evenmin op de Bromo, en op de Papandajan, bij den krater, werd nog niet veel gested. In Indië is de grandiose bergnatuur nog niet verontheiligd en verburgerlijkt en verkellnerd. Ik vind het aan den Rijn o! zoo mooi, maar ik geef den geheelen Harz en den Rijn er bij voor een tocht naar de Zandzee, of zelfs maar voor een uur staren, vanaf het terras van Ngamplang, over het lieflijke dal van Garoet, naar de majestueuze goden van bergen aan den einder. Waarom weet de wereld nog altijd niet hoe schoon Indië's bergland is? Waarom roept men in Indië niet eens een kunstenaar, om die grandeur te beschrijven, en dan zijn lofzang in tien verschillende talen, met schoone reproducties, over de wereld te verspreiden?

Had ik toch maar half zoo veel guldens als nu marken, ik nam passage op een boot, en ging naar Indië, om daar nu eindelijk weer eens grandioze bergen zonder kellners enz. te zien! Het is met Indië als met een mooie vrouw, die men heeft verlaten. Men voelt pas de schoonheid als men er ver weg van is.

Toen ik in Indië was — ik mag, zonder onbescheiden te wezen, mijn boek *Een Droom* (uit Tosari) wel even als bewijs aanhalen — heb ik wel degelijk de grandezza van de bergnatuur diep gevoeld, maar nog dieper voelde ik haar in herinnering, toen ik in den Harz w.s., en nu weer aan den Rijn. Liever tien hotel-djongo's, zelfs in hun grootste indolentie of „koerang-priksa" mentaliteit, dan één zoo'n kellner boven op den Brocken of Drachenfels.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Leprabestrijding in de Molukken.

II (Slot).

Gelukkig kwamen de verenigingen te hulp.

De vereniging tot bestrijding van de pestziekte in Ned.-Indië stelde f 19.421 ter beschikking met eene maandelijksche subsidie van f 10 voor elken lijder.

Het „Oranjekruis" gaf f 5000, alsmede eene subsidie voor wijkverpleging.

Doch verder kon men niet gaan.

De Amboneezen zijn allen er van overtuigd, dat eene afzonderlijke vereniging de tegenwoordige leproserie moet beheeren.

Twee verenigingen boden zich daarvoor aan, n.l. de Christelijk-Prottestantsche vereniging tot ziekenverpleging in de Molukken en de vereniging „Gemeentebelang".

Het beheer werd echter aan eerstgenoemde toegelikt.

De tegenwoordige leproserie bestaat thans uit kleine, nette huisjes, omgeven door bloemen- en groententuin.

Het aantal afgezonderde patiënten bedraagt 70, doch vele lijders moesten worden afgewezen wegens gebrek aan plaats.

Een der patiënten, die de Nederlandsche taal machtig is, zorgt voor eenige intellectuele ontwikkeling.

Zij, die niet bedlegerig zijn, houden zich bezig met planten, visschen, matten vlechten, enz., terwijl een inlandsche leeraar gewoon- en godsdienst- onderwijs geeft.

Drie patiënten bereiden het voedsel.

Het totaal aantal lepralijders te Amboina en Saparoea bedraagt thans meer dan 500.

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

Zoals bekend, zwerven vele Amboneezen uit hun land.

Het is dus noodzakelijk dat er maatregelen worden genomen om te voorkomen, dat de lepra zich over geheel Indië verspreidt.

Het Ned.-Indisch Onderwijzers Genootschap heeft Dr. Apitula verzocht de leerlingen op de scholen geneeskundig te onderzoeken.

Voorshans zijn de uitkomsten van dat onderzoek ongunstig geweest.

Van de 2e school ter hoofdplaats Amboina moesten o.a. 4 leerlingen wegens lepra worden weggenomen.

Het ontstaan van het gebruik der lange hoofdhaardracht der Javaansche mannen.

In de „Perniagaan" van 2 Juni 1922 deelt men over dit gebruik het navolgende mede:

Volgens gegevens, voorkomende in de „Kaoem Moeda", neemt het gebruik steeds af.

Het ontstond op de navolgende wijze.

In overoude tijden verkeerde het Javaansche volk in den toestand, zooals men dien thans nog waarneemt bij de primitiefste Dajaks op Borneo of bij de Papoea's op Nieuw-Guinea.

De verschillende stammen leefden steeds in ommin met elkander tengevolge van onderlinge twisten, die, als zij niet werden bijgelegd, op de nakomelingschap overgingen.

Toen kwamen de Hindoes op Java en brachten op het eiland hunne wetenschap en hun godsdienst over.

En waar dit niet aanstonds vrijwillig werd overgenomen, daar geschiedde het met geweld.

Onder die Hindoes bevond zich eene bovenmenselijke, krachtige vrouwelijke persoonlijkheid, van wie zulk een invloed uitging, dat zij hare omgeving geheel beheerschte en zich zelf den vorstelijken titel gaf van Ratoe Brahmanawati.

Van haar stamt de bekende Adji Saka af.

Deze Ratoe Brahmanawati hield er van allerlei nieuwigheden in te voeren, w.o. ook het dragen van Iraie kleederdrachten, welke uit eerbied voor haar, in de eerste plaats door de vorstentelgen en daarna ook door het volk, zoowel mannen als vrouwen, werden overgenomen.

Sedert dien tijd droegen de Javaansche mannen lang hoofdhaar en zagen zij er uit als vrouwen, vooral toen zij ook vrouwelijke armbanden en andere vrouwelijke glinsterende lichaams sieraden gebruikten.

Deze kleederdracht is die, welke nog heden ten dage gebezigd wordt bij opvoeringen van de wajang koelit en van de wajang golek.

De Regent van Batavia.

Nu de particuliere landen in het Bataviasche door de Ned.-Indische Regeering zijn aangekocht, is het bestuur over de bevolking van die landen opgedragen aan een titularis, met den titel van Regent van Batavia en voor welke nieuwe functie de Regent van Serang is aangewezen.

In de „Perniagaan" van 2 Juni 1922 is men met die keuze van R. A. A. Achmad Djajadiningrat ingenomen, omdat Batavia, als hoofdplaats van Ned.-Indië, een geroutineerd, tactisch, politiek persoon noodig heeft.

De titularis, schrijft men in het blad, heeft die benoeming persoonlijk niet gewenscht, omdat hij liever in de tegenwoordige Kaboepaten te Serang bleef.

Aangezien de Regeering de diensten van den Regent blijkbaar naar waarde weet te schatten, kan men zijne verplaatsing naar Batavia niet anders als eene onderscheiding beschouwen.

De Europeesche pers denkt daarover echter eenigszins anders.

Deze ziet in den Regent, die voorzitter van het Autonomie Comité was, een groot gevaar, in tegenstelling met de bevolking van Serang, die in hem den hoofdamtenaar ziet, die haar vaderlijk bejegende.

Raden R. A. A. Achmad Djajadiningrat beweegt zich in de revolutionaire lijn en wil langs dien weg politieke leiding aan zijn volk geven en dat de

ROTTERDAMSCH LLOYD

Directie: WM. RUYS & ZONEN - ROTTERDAM 21

Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met aansluiting naar alle havens in den IND.-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien van draadloze telegrafie en onderwater-kloksignaal.

VERZAMELAARS

Zij, die Kunstvoorwerpen willen verkopen of hunne verzameling wenschen te completeeren, worden attent gemaakt op de rubriek Vraag en Aanbod in het Maandblad

NEDERLANDSCH-INDIË OUD EN NIEUW

Prijs f 2.50 per annonce van ten hoogste vijf regels. Ter kennismaking wordt op aanvraag gratis een nummer van ons Maandblad toegezonden

NOBELSTRAAT 20 TEL. H. 474 en 475

DEN HAAG

ONDERLINGE LEVENSVZERZEKERING VAN EIGEN HULP

Hoofdkantoor: 's-GRAVENHAGE, Kortenaerkade 3. Bijkantoor: BATAVIA, Passer Pisang.

Verlaagde Indische Tarieven met Aandeel in de Winst.

Vraagt deze tarieven en gij zult Uwe levensverzekering sluiten bij de O. L. v. E. H.

Europeesche pers dienege olge wat onrustig is, dat zich wel verklaren.

Het „Nieuws” trachtte aan de verplaatsing het karakter van „straf” toe te kennen, zoomede eene poging der Regeering om mogelijke schadelijke invloeden in bedwang te houden, doch dit is niet juist.

Het is niet aan te nemen, dat de Regeering en de Regent elkander niet zouden begrijpen.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Waarom is het materiële leven in Ned.-Indië zoo duur?

De heer Soemirat schreef in de „Deli Courant” een artikel, waarin hij beweerde, dat de duurte in het Delische haar oorzaak vond in de Chinese bevolking van die streek.

Hij zou dus blijkbaar gaarne zien, dat het aantal Chinezen minder groot was, ten einde op die wijze de duurte in het Delische te bezweren.

Wel erkende hij, dat het Chinese element als schakel fussen den Westerschen handelaar en de inlandsche bevolking in Ned.-Indië hoogst nuttig en noodzakelijk was en dat het dus bijdroeg tot den vooruitgang, doch waar te veel menschen in een streek te samen wonen, daar zag men steeds de bestaande levensmoeilijkheden vergrooten.

Deze redeneering kwam derhalve hierop neer, dat er slechts zoovele Chinezen in Deli moesten zijn als de omstandigheden eischen.

In de „Perniagaan” van 31 Mei 1922 komt men tegen die bewering op in den vorm van de vraag, welke bevolkingsgroep aanleiding geeft tot het feit, dat het in Ned.-Indië zulk een duur leven is.

Teneinde die vraag eenigszins uitvoerig te beantwoorden, acht de schrijver het noodzakelijk de volgende vergelijkingen te maken.

Over het algemeen stelt de Chinese op materieel gebied geen hooge eischen aan het leven.

Hij werkt, spaart en is op het gebied van de besparing in den regel sober.

Die soberheid verklaart het feit, waarom onder de ongeveer 600.000 in Ned.-Indië aanwezige Chinese, niettegenstaande de tegenwoordig heersende ongunstige economische toestanden, zoo weinig werkeloozen zijn en het aantal, dat niet in een levensonderhoud kan voorzien, zeer gering is.

De Nederlander staat er anders voor. Hij zij gegoed of niet gegoed, allen streven naar een weelderige levenswijze.

Het valt niet te ontkennen, zegt de schrijver, dat de functies, die in Ned.-Indië door ambtenaren, handelaars en particulieren worden uitgeoefend, tot voordeel van hun zelf, van het land en van zij bewonen en van het algemeen, doch evenwaar is het, dat zij, die overcompleet zijn, als verwerders van tal van slechte Westersche hoedanigheden onder de andere volksgroepen, niet alleen geen nut zijn, doch zelfs als gevaarlijk voor het algemeen worden beschouwd.

De heer Soemirat zal dit zeker wel voelen en zal geen verwachtingen koesteren van zijne landgenooten, wier talenten zich meer bepalen tot de kampongs en tot het zingen van het keronjonglied?

De kleinste bedrijfssluiting is voor hen aanleiding tot veel rumoer en vrees voor honger, hetgeen voortvloeit uit de omstandigheid, dat de meeste grootten voet te leven, hoewel men zich in eigen land vroeger hoogst waarschijnlijk tot de meest eenvoudige levenswijze moest bepalen.

Hun werkkreis is gewoonlijk employé of koelie-landoer, doch, aangezien in het particuliere thans een plaats is voor zulke arbeidskrachten, moeten zij zich met de uitoefening van lagere functies tevreden stellen.

Voor de werkelooze Nederlanders is dit moeilijker en toen zij dan ook zich te veel ophoopten in het Delische, gaf dit feit waarschijnlijk destijds aan den heer Soemirat aanleiding tot zijn voorstel

om die schadelijke overtollige Nedrlanders naar Nederland terug te zenden.

Voor den dienst der tinmijnen op Banka en Billiton worden Chinese werkkrachten in China geworven, doch nu in Ned.-Indië zoovele werkkrachten beschikbaar zijn gekomen, valt het den schrijver op, dat van die omstandigheid niet wordt partij getrokken en de overtollige Nederlandsche werkkrachten daarvoor niet worden gebezigd.

Doch zij willen, zegt de schrijver, allen op te grooten voet leven, hetgeen de oorzaak is, dat het materiele leven zoo kostbaar is.

Voor den Chinese is brood met boter geen noodzakelijke levensbehoefte, evenmin als fijne sigaretten of kostbare sigaren van Nederlandsch fabrikaat, omdat hij sober in zijne eischen is, en, wanneer de Nederlander zijne levensbehoeften wat lager zou willen stellen, zooals zijne voorouders ook hebben gedaan, dan zou hij niet het bestuur behoeven aan te klampen, zooals nu geschiedt, terwijl de prijzen der levensmiddelen zouden dalen.

In het kort gezegd, zegt de schrijver, is het de Nederlander en niet de Chinese, die de duurte in Ned.-Indië brengt.

Overal waar het aantal Europeanen ook maar eenigszins toeneemt, daar ziet men bij den inlander diens eerbied voor den blanke verminderen, de zucht naar weelde vermeerdert in den vorm van kostbaarder voeding, kleeding, misbruik van drank enz., terwijl de vroegere maatschappelijke vormen en gebruiken voor geïmiteerde Westersche plaats maken.

De Chinese brengt zich economisch en lichamelijk schade toe door het gebruik en misbruik maken van de slechte gewoonte van het schuiven van opium.

Ook de Inlander doet dat.

Zoowel de Inlander als de Chinese nam dat gebruik over van den Hindoe.

Het was de Engelschman, die de opium naar China bracht.

(Wordt vervolgd.)

LITERATUUR-OVERZICHT.

De Indische Gids.

De Nov.-afl. opent met een uitvoerige bijdrage van den hr. J. S. van Braam: Landontginning door de inheemsche bevolking van Ned.-Indië.

In een inleiding toont de schr. aan, dat de Ind. Reg. zich tot nu toe niet veel bemoeid heeft met de landontginning van de inl. bevolking. Zelfs bij het tot stand brengen van irrigatiewerken bemoeide zij zich weinig met de eigenlijke ontginning, n.l. de „An- en Besiedelung” der te ontginnen gronden. Ook bleef het eigenlijk onopgemerkt, welk een geweldige volkskracht in deze Indische volkeren schuilt, gezien de enorme uitgestrektheden gronds, die door haar geheel kapitaallos in de laatste 50 jaren nieuw in cultuur is gebracht. Toch levert de snelle toeneming van bevolking op Java, en de daarmee gepaard gaande grondversnippering een gevaar op voor het ontstaan van een „miljoentellend” proletariaat. Dit laatstbedoelde gevaar heeft aanleiding gegeven tot de emigratie-proef in Zuid-Lampung: Godong Tataan, over de uitkomsten waarvan het tweede hoofdstuk handelt, en waarbij vooral de nadruk wordt gelegd op het gunstige verschijnsel, dat de padi-productie in die kolonie regelmatig zonder onderbreking is gestegen van 1000 pikol in 1907 tot 135.000 in 1920. Dit bewijst de levenskracht van deze kolonisatie ondanks het niet beantwoorden aan de begerte tot massa-emigratie. De oorzaak van dit laatste zoekt de schr. in het derde hoofdstuk in de omstandigheid, dat te weinig aandacht is geschonken aan de emigratie zelf en deze feitelijk ondergeschikt gemaakt werd aan de eischen, die de ontginning stelde. Dit was ten eenenmale foutief, omdat het 't doel ondergeschikt maakt aan het middel. Intusschen is het de vraag of het voor het welslagen van deze proef niet gelukkig is geweest, dat de uitgezochte gronden in de Lampongs niet zijn overstroomd met immigranten. Het doel van deze proef is dan ook — en welbewust — veranderd. Veel meer kwam daarmede op den voorgrond het pogen om het voortbrengend vermogen van Insulinde door kolonisatie te vergrooten, en de bezitsloozen op Java gelegenheid te geven zich in een nieuwe, veelbelovende omgeving nieuwe kapitalen te scheppen. Ook ter bevordering van de volksgezondheid is dit, volgens den schr., van belang. Hij acht het echter niet onmogelijk om de landontginning op groote schaal ook dienstig te maken aan een verbeterde bewo-

Genua en Marseille
 Geregelde Koeriersdiensten.
 voor passagiers.
REISBUREAU LINDEMAN.
 's-Gravenhage
 Arnhem Groningen Utrecht

BRANDSTOFFEN - GROOTHANDEL

W. J. WUBBEN

DEN HAAG

KOCKSTRAAT 179, TEL. N. 2518.

SPECIALITEIT:

ANTHRACIET

GIET- EN BRECHCOKES

Leden der

Ver. „Oost en West” 5%o reductie

BESCHIKBAAR.

Wafelfabriek · Dessertwerken
D. L. SCHEEPMAKER
 HAAG (Holland).

Iets voor Fijnproevers.

Vraagt bovenal

SCHEEPMAKER's Fijne Wafels en Dessertwerken

SCHEEPMAKER

HAAG

BESCHIKBAAR.

WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleding wilt laten Oppersen, Repareeren, Keeren, Moderniseeren, Vermaken, opnieuw Voeren, onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM”

Anna Paulownastraat 30a, Tel. N. 947

DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

Lunchroom - Thee-Concert

„DE OUDE VETTE HEN”

DEN HAAG bij het Stadhuis

AÇOKA

Drama in vier bedrijven door G. GONGGRIJP
 Bandversiering van SOERJOWINOTO
 Prijs ingenaaid f 3.40 Gebonden f 4.90
 Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren
 en bij de Uitgeefster

Uit de persbeoordelingen:

„... Het Nederlandsche volk zou zichzelf te kort doen, indien het Açoka niet vasthield en het tot zijn blijvend bezit maakte als een zijner uitnemende scheppingen.”

(L. J. M. Feber in *De Maasbode*.)

„... De brandende vragen van onzen tijd hebben grooten invloed op het werk uitgeoefend, en menige gedachte uit het Açoka-drama, de hoofdlijn niet het minst, loopt parallel aan de stroomingen, die in het geestelijke leven van onze dagen aandacht eischen. Deze Açoka-figuur is een mensch. Een mensch, bewogen door machtige driften, ontroerd door diepe en smartelijke gevoelens, aangeraakt door verheven wijsheid.”

(Herman Middendorp in *De Nieuwe Gids*.)

„... Hier is al dadelijk de distinctie, die wij op het tooneel zoo ongaarne missen. Açoka, de hoofdfiguur, is een menscheijke koning — ware hij in onzen tijd geboren, men zou hem wellicht voorzitter van den Volkenbond hebben gemaakt — doch hij is geenszins een gekroond democraat of president van de republiek. Hij blijft — eere den schrijver — Majesteit, in den besten zin.”

(Top Naeff in *De Amsterdamer*.)

„... De groote rijkdom van dit werk ligt in zijn idealiteit; de geestelijke ontroering is een adel er van. Als men bij dit werk vergelijkt al hetgeen gemeenlijk voor Nederlandsch tooneelwerk doorgaat, dan voelt men direct welk een hooge vlucht de heer Gonggrijp heeft genomen.”

(Johan Koning in *De Hollandsche Revue*.)

Uitgave van „Ādi Poestaka”

Boekhandel en Uitgeversmaatschappij

Laan v. Meerderv. 332 - Den Haag - Tel. M. 5611

Wanneer U

PERIODIEKEN

wilt uitgeven, wend U dan tot ons. Wij zijn daarvoor speciaal ingericht en kunnen derhalve voor

goede en tijdige aflevering

zorg dragen. Desgewenscht verzorgen wij voor U de

Administratie en Expeditie

Onze rotatiepersen staan gereed voor uw **grote op-lagen**, onze prima snelpersen voor die tijdschriften, waarbij het vooral op **kunstdruk** aankomt.

N.V. Drukkerij Ten Hagen
 Nobelstr. 20, Den Haag, Tel. H. 474 & 475

Fabriek van INDISCHE UITRUSTINGEN

Eigen Kofferfabriek

G. KERNER & Co.

BATAVIA DEN HAAG SOERABAJA
 Stationsweg 78 - Tel. H. 1038

Alle goederen worden **onder garantie geleverd**.
 Eventuele vergissingen worden aan onze filialen in Indië **kosteloos hersteld**.

ningstoestand op Java. Daarvoor zou een permanente landontginningsdienst moeten worden geschapen (vierde hoofdstuk), die op Java zal trachten een verdere ontginning te bevorderen tegelijk met een consolideering van de, in de laatste 50 jaar plaats gehad hebbende al te snelle verdeling van den woesten grond; in de buitengewesten, bepaalde, natuurlijk afgeronde landstreken onderzoeken om te weten te komen wat daar op oconomisch gebied mogelijk is, en steun verlenen aan spontane kolonisatiën. De afdeling Landbouweconomie van het departement van landbouw is aangewezen daartoe uit te groeien onder uitstooting van het deel: „bedrijfsontleding”. In het vijfde hoofdstuk behandelt de schr. de financiën, en voegt daar, in een aantekening aan toe, dat wellicht de kolonie Gedong Tataan, nu deze blijkbaar over het doode punt heen is, het financieel uitgangspunt zal kunnen worden voor de oprichting van een meer algemeen werkende staatsontginningsbank.

De hr. W. H. van der Haas schrijft over het rijsttekort in Indië, onder welken titel een artikel voorkwam in de Haagse Post van 29 Juli en 5 Aug. j.l., waarop, volgens schr., „niet genoeg de aandacht kan worden gevestigd. De hr. v. d. H. meent, dat aan een renderend, machinaal groot rijstbedrijf in Indië veel bezwaren verbonden zijn. Om zullen de kosten naar zijn meening zeer hoog loopen; er zullen per slot van rekening zeker meer dan honderd miljoen gulden daarvoor noodig zijn.

„Waren de werken voor de irrigatie van de Solo-vallei voltooid, dan zou de opbrengst der geïrrigeerde velden hebben voorzien in de eigen behoefte van Indië aan rijst en zou van een jaarlijksch tekort aan dat hoofdvoedingsmiddel der Indische bevolking nu geen sprake zijn en zij niet genoodzaakt zijn 40 gulden te betalen voor een picol rijst, die vóór den oorlog niet meer kostte dan 8 à 10 gulden.

Gedane zaken nemen echter geen keer en de regering zal nu moeten omzien naar middelen om, coëte que coëte, in het jaarlijksch tekort aan rijst te voorzien door uitbreiding van den rijstaanplant. Zij koestere daarbij echter van een op groote schaal gedreven, machinaal rijstbedrijf om de boven aangegeven redenen niet te hooge verwachtingen.”

De hr. J. J. Paerels vestigt de aandacht op eenige belangrijke Ned.-Indische wildhoutsoorten, en wijst op de wenschelijkheid van een systematisch onderzoek der buitengewesten wat de daar voorkomende boomsoorten betreft; een onderzoek in den trant van Koorders en Valters „Boomsoorten van Java”.

Aan de Zweedsche Oost-Indische Compagnie van 1732 wijdt de hr. A. K. A. Gijberti Hedenprijl eene beschouwing, waarvoor hij de gegevens putte uit het oud-koloniaal Archief te 's-Gravenhage. Deze met 2 schepen geopende onderneming werd, zooals vanzelf spreekt, niet zeer vriendelijk ontvangen door de Ned. Oost-Indische Compagnie.

Overigens bevat deze afl. van de Ind. Gids de vaste rubrieken: Koloniale literatuur. — Revue van brochures, enz. — Wetenschap en industrie.

Koloniale Studiën.

De hr. L. C. Westenenk schrijft in de Aug.-afl. over de Chetti's, dat zijn uit Voor-Indië afkomstige lieden, die op de Oostkust van Sumatra het beroep van geldschieder uitoefenen, tegen schandelijke woekerwinsten. Door deze vrijwel volmaakte organisatie van geldleeners worden, volgens schr., miljoenen uit de Oostkust weggezogen naar Voor-Indië. Niet alleen de eenvoudige Inlanders, maar zelfs „tal van zelfbestuurders-telgen staan bij Chetti's voor het leven in het krijt.”

Het volgend artikel handelt over „Huwelijksrecht en huwelijksgebruiken in Mandailing (Tapanoeli), door Roerha-noeddin”. De schr. behandelt het hierbij geldend zuiver inheemsch, dus adatrecht, voor de Mohammedaansche instellingen verwijzend naar de bestaande leerboeken.

Dr. G. J. Nieuwenhuis behandelt een belangrijk onderwerp: de onafhankelijkheidskwestie in de Philippijnen, waarbij herhaaldelijk vergelijkingen worden gemaakt met Ned.-Indië.

Ten slotte eene beschouwing van W. Freundlich: Indië en de wereldcrisis.

Van de rubrieken Persoverzicht, Wetgevende kroniek, Financieel-economische kroniek en Boekbespreking is in deze Aug.-afl. veel werk gemaakt.

Indië, Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 32. Huisvesting in Indië, door N. (vervolg). — Luchtfotografie in Indië, door luitenant Feenstra (vervolg). (De afbeeldingen in deze bijdrage zijn zeer interessant; we zijn benieuwd, of in een toegezegd vervolg ook een foto van den Borobodoer zal worden gereproduceerd, zooals dit monument door luitenant Feenstra uit de lucht werd opgenomen). — Een kranige vrouw (n.l. R. A. Dewi Sartika, ijveraarster voor de opvoeding van Soendaneesche meisjes), door M. E. Reitsma-Brutel de la Rivière. — De suikerindustrie op Java, hare geschiedenis en ontwikkeling, door H. Ch. G. J. van der Mandere (vervolg). — Uit Pasoendan (vervolg), door H. S. D. P.

Gevraagd in alle plaatsen,

DAMES met eenige aanleg voor Teekenen of Schilderen, om in ons eenvoudig Batikschilderen en Lintrikwerk les te geven en onze batikverven en toebehooren te verkoopen.

Firma TENZER, telefoon 4229, Fabriek van Batikverven, opgericht 1887, Noordeinde 139b. Den Haag.

Heeren Modeartikelen en Hoedenmagazijn
„The Prince of Wales”
 THERESIASTRAAT, 73.
 Telef. B. 1350. *Elkan Fresco*
 DEN HAAG

Indische Mercur.

No. 45. Handelsbeweging van suiker in de verschillende landen der wereld in het jaar 1922, besproken door Dr. C. Prinsen Geerligts. — De industrialisatie van China, door Dr. Ir. Han Tiauw Tjong, besproken door Jhr. J. C. van Reigersberg Versluys. — Malangsche Landbouwvereening (De vooruitzichten en de verbetering van de koffiecultuur in Ned.-Indië, door Dr. H. R. M. de Haan. — De cacao). — De handel in benzol in Ned.-Indië. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en vermeldingen, zoodaer de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over oliën, vetten en wassen, waaruit we noteeren: Mogelijkheden der Ned.-Indische olie-industrie (Cerealia 1922, No. 38, 43 en 45).

Tectona. Boschbouwkundig Tijdschrift.

Deel XV, Afl. 10 (Oct. '22). Oorspronkelijke bijdragen: Spoorvrachten voor hout op Java, door W. Zwart. — De djatibosschen van den Bismarckarchipel, door Th. Altona. — Korte aantekeningen over Javaansche boomnamen, door Th. Altona. Nogmaals de „Schleuderpreisen en het djatiboutvesterbijbedrijf in de laatste jaren, door P. van Zon. — Gambircultuur (Uncaria gambir Roxb.) en boschtoestand in de. — Riouw-Archipel, door H. J. Koster. — Korte berichten. — De heer Idenburg en de boschpolitiek, door E. H. B. Brau-camp. — Zwavel als goedkoop conserveermiddel van de herbarium, door F. H. Endert. — Houtvervoer en -verbruik door de Ned.-Indische Spoorweg-Mij. in 1921, door W. Zwart. — Literatuur. — Boekaankondigingen. (Hierin o.a. bespreking van F. C. van Heurn, De gronden van het cultuurgebied van Sumatra's Oostkust en hunne vruchtbaarheid voor cultuurgewassen).

Indisch Militair Tijdschrift.

53e jaarg., No. 10 (Oct. '22). Hoofdzakenlijke inhoud. Beschouwingen over Berg-Artillerie, door H. L. Maurer. — Eenige opmerkingen over de versterking van bergterreinen door P. W. Scharroo. — Het tracé, door F. T. — Een onderzoek over zoeklichten, door P. J. Graaff. — Bezuiniging door L. Ch. van der Schee. — De G. M. als vuurwapen voor den Infanterist, door M. R. H. Calmeijer. — Een wederwoord inzake de Topografische Inrichting, door J. van der Waerden, met Naschrift door J. W. Teillers. — Bijzondere aandacht wordt voorts gewijd aan een opstel over leger, politie en bezuiniging in No. 4 van het orgaan van den Politiek Economischen Bond.

Zendingsperiodieken.

De Macedonier. Nov. '22. Gereformeerde prediking op het Zendingsterrein, door D. Bakker. — Schetsen voor de behandeling der Zending op onze Jongelingsverenigingen (vervolg), door D. K. Wielenga.

St. Claverbond. Nov. '22. Koninginnedag te Solo, door H. J. J. Jansen S. J. — Een pestbezweering in de desse, door A. de Kuyper S. J. — Kerkwijding te Klanten, door H. J. J. Jansen S. J. — Katechismus in de desse, door F. de Kuyper S. J.

De Banier. 6 Oct. '22. Een Zondagmorgen op den Zendingsterrin te Tjideres, door L. W. T. (vervolg).

Berichte der Rheinischen Missionssellschaft, 1922. No. 10. Eine Lehrerkonferenz in Nieuw von Miss. Pieper. — Zerstorende und aufbauende Mission in der Sumatranischen Batakmission.

Allen den Volke. 122, No. 11. De Sadan-Toradja's. Voordracht van Dr. H. van der Veen.

De Tropische Natuur.

Jaarg. XI, afl. 10 (Oct. '22). Mijn koeskoes (Phalanger maculatus), door v. d. M. M. — Lalab (vervolg), door R. C. Bakhuizen van den Brink. — Bruinvisschen en haaien in Borneo's groote rivieren, door D. H. — Over het eteu van schildpadwiesch (door bewoners van Nieuw-Guinea), door F. J. F. van Hasselt.

Pr. Vertenten over Kaja-Kaja's.

De bekende Pr. Vertenten, die zoo gevoelig weet te schrijven over de zeden en gewoonten der Kaja-Kaja's van Zuid Nieuw-Guinea, in wier midden hij zooveel jaren dagelijks verkeert, heeft over hen weder een tweetal bijdragen gepubliceerd, n.l. in het Indische Leven van 7 Oct. en in de Java Post van 6 Oct., respectievelijk getiteld: Een merkwaardige foto: Scene uit de legende van Diwa-Jaroen. Diwa-boot, en: Kaja-Kaja-mentaliteit.

Tandjong-Priok als haven voor den Wereldhandel.

De hr. A. M. W. van Renesse schrijft in het 15 Nov. No. van het Tijdschrift voor Economische Geographie over de betekenis van Tandjong-Priok als haven voor den wereldhandel. Na een geschiedkundige overzicht van het ontstaan van de haven, behandelt schr. de geographische ligging van Tandjong Priok, geeft daarna bijzonderheden omtrent het scheepvaartbeweging en de communicatiemiddelen met het achterland, om ten slotte de hiermede verband houdende voorgenomen verbeteringen te behandelen, die — als thans

Haagsche Steenkolen-Maatschij
 voorheen **J. KEMPS**
 Hofleverancier
 Kantoor: Z.-O. Buitensingel No. 170
 Den Haag Tel. H. 107

CELLOPHONE

SPREKMACHINES zijn de eenige, die eene werkelijk artistieke wedergave hebben. In Tafel- en Kasttoestellen, ook electrisch.

Gehoorzaal van 9-5 uur.

Hugo de Grootstr. 29, Den Haag, Tel. M. 5222

Verzendingen naar O.- en W.-Indië

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND”
AMSTERDAM.

Passagiers- en Vrachtdienst

van Amsterdam via Southampton, Genua, Port-Said naar SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA, SEMARANG en SOERABAJA, vice versa.

hoofdplaatsen op Java. Eerste gedeelte. Het kampong-vraagstuk in het algemeen (1920-1921). (Weltevreden, '22).

De politiek van Nederland ten opzichte van Ned.-Indië, door F. van Lith (Studiën, Oct. '22).

Suriname.

Op 18 September had te Paramaribo een vergadering plaats van de beide landbouwverenigingen, waaraan haast alle planters hebben deelgenomen. Doel der vergadering was de bespreking van de mogelijkheid in Suriname de bacovencultuur te hervatten. Op een vergadering hier te lande op 3 Augustus, waar tegenwoordig waren de heeren Kasteleyn, Kluvers, van Emden, Humbert, Drost en Liems, was de vraag onder de oogen gezien. De belangstelling in Nederland voor de Surinaamsche bacoven, is, zooals wij reeds in vorige nummers van dit blad hebben medegedeeld, bijzonder groot en men schijnt het als vaststaand te beschouwen, dat indien Suriname de bacoven kan leveren, deze ook tegen loonende prijzen kunnen worden afgezet.

Op 15 Augustus bespraken de heeren van Emden en Drost de zaak met den Directeur van de Amsterdamsche Vruchten Export-Maatschappij, den heer Grelinger, die ook het groote belang van de zaak inziet en die het volgende voorstel deed:

Indien de planters zorgen voor 20000 bossen per maand, zal de Maatschappij zorgen voor de schepen. De moeilijkheid zit hierin, dat volgens den heer Grelinger het Gouvernement vruchtgarantie zal moeten geven gedurende een jaar voor elke bos, die aan de 20.000 per maand mocht ontbreken en voor de vruchten, die niet goed in Holland mochten aankomen. Het eerste bezwaar zal kunnen worden ondervangen, wanneer de vrucht voor de ontbrekende bossen wordt afgetrokken van het door de planters te ontvangen bedrag wegens gedane levering, waardoor het gouvernement geen risico loopt.

Op de vergadering te Paramaribo was een deel der planters van oordeel, dat een aanplant van 600 H.A. Congo bacoven voldoende is te achten om 20000 bossen per maand te kunnen leveren. Anderen ontkenden dit.

Op raad van den heer Gonggrijp zouden de besluren van de beide landbouwverenigingen de zaak nog eens overwegen.

Het bovenstaande is ontleend aan „De West” van 19 September.

Het is te hopen, dat deze belangrijke cultuur weer ter hand genomen zal worden. Zijn de voor het vervoer te bezigen schepen van een koel-installatie voorzien, dan zal ook ander fruit kunnen vervoerd worden.

Volgens „De West” van 29 September heeft te Paramaribo op 27 September de opening plaats gehad van een tentoonstelling van citrussoorten, met een toespraak van den voorzitter van de Surinaamsche Landbouwvereniging, den heer Huijzinga, die wees op de verwachtingen, welke men in Suriname ten aanzien van de vruchtenteelt voor export koestert.

„We beschikken thans in den Cultuurtuin en op Kwatta over ongeveer 40.000 plantsoenen uit zure oranje, geschikt om daarop goede variëteiten te enten. Deze tentoonstelling dient mede om uit de verschillende variëteiten nu die enkele vast te stellen, die het meest voor export in aanmerking komen en van welke boomen dan het enigmateriaal zal moeten worden genomen. Spr. hoop, dat die 40000 jonge planten niet in kapowerie (het in vroeger bebouwde gronden opgeschoten struikgewas) zullen moeten opgroeien, maar dat daaruit 400 à 500 akker sinaasappelen zullen kunnen worden aangelegd, die dan den grondslag zullen vormen voor een export op grootere schaal. Laten wij ook bedenken, dat een eventuele hervatting van de bacovencultuur voor export misschien een grooten stoot zal kunnen geven aan de sinaasappelen-

Firma AUG. SVELKOU

Heerenkleeding naar Maat

Indische Uitrustingen

BATAVIA - BANDOENG - SEMARANG - SOERABAYA
AMSTERDAM, Singel hoek Heiligeweg.

Vraagt geïllustreerden Catalogus

J. E. SCRUTTON
ENGLISH TAILOR
134 OBRECHTSTRAAT TEL. M. 5474
THE HAGUE

English Goods Only
Details a Speciality

BESCHIKBAAR.

Naamlooze Vennootschap
Luxe-Auto Verhuuronderneming
voorheen P. J. JANSEN.
Eenig adres: **Koninginnegracht 1D.**
(over Hoofd-Ingang Dierentuin)
te 's-Gravenhage.
Men 1ette op de Tel.-Nos. H 851 en H 852

Auto's voor Trouwgelegenheden
... .. en Maand-Auto's

Dag en Nacht geopend

BESCHIKBAAR.

Zijt Gij Abonné

van het rijk Geïllustreerde
Maandblad

NEDERLANDSCH INDIË
OUD EN NIEUW

Zoo niet, vraag dan gratis proefnummer
aan bij de Administratie

Nobelstraat 20 Den Haag
Telefoon H. 474 Telefoon H. 475

manigheid de wijsheid niet bedriegt — ongetwijfeld veel zullen bijdragen tot de welvaart van de bevolking van West-Java.

Locale Belangen.

In het Nr. van 1 Oct. het eerste gedeelte eener beschouwing, getiteld: Armenzorg en Locale Raden. De schr. behandelt daarin de vragen: I. Behoort het terrein der armenzorg uitgebreid te worden en valt er op dit gebied een taak te vervullen door de Locale Raden? II. Wie behoort daarvoor eventueel de kosten te dragen en op welke wijze de middelen te verkrijgen? (waarbij de schr. een andere vraag stelt, nl. of de opbrengst van het 1 0/00 armengeld, geheven van venduties en lcterijen, niet doelmatiger kan worden aangewend dan thans het geval is). III. Is wettelijke regeling van het Armwezen noodig?

De Mijningenieur.

In het Oct. Nr. neemt W. K. V. den Dienst van het Mijnwezen in bescherming tegen onwelwillende critiek, die in de laatste jaren in pers en periodiek schering en inslag is. Aan het Mijnwezen wordt heel veel leelijks toegedicht: het draagt de schuld van het jarenlang aanhouden van opsporingsaanvragen; het is oorzaak, dat de particuliere landbouw niet tot ontwikkeling komt en last not least, men wijt het ook aan dezen Dienst, dat van een mineralen-rijkdom van Indië zoo weinig in 's Lands schatkist vloeit. De schr. ontkent niet de juistheid van deze opmerkingen, maar wijst aan te toonen, dat de tot het Mijnwezen gerichte verwijten aan een verkeerd aares zijn gericht.

The Java Tribune.

Te Soerabaja verscheen het eerste Nr. van The Java Tribune, an independent weekly social and commercial Gazette. Hoewel dit nieuwe weekblad natuurlijk voor de Britsche kolonie in de eerste plaats van belang is, verdient het ook de algemeene belangstelling om den kijk dien het werkt op helgeen daar leeft in de hoofden en harten en om den invloed dien het in het buitenland kan uitoefenen. Dit eerste nummer maakt een sympathieken indruk, zoowel door de doelstelling der Redactie als door den verderen inhoud. Welcome and Good Luck aan dit nieuwe weekblad, het Java-Post van 13 Oct., waaraan het vorenstaande is ontleend.

De Christelijke Zending en de Islam.

Onder dezen titel publiceerde de Locomotief van 2 Oct. eenige gegevens en gefallen omtrent de zending en de Misie in Midden-Java. De Java-Post van 13 Oct. maakt van dit artikel melding, niet zoozeer om de daarin voorkomende gegevens en gefallen, welke het blad bijzaak en een aanpak noemt voor den schrijver om de Inlanders, Islamiet niet, tegen het Christendom op te zetten. De volgende bezwaren, welke de schr. aanroert tegen het Christendom, worden door de Java-Post één voor één weerlegd. 1. De systematische propaganda der gezamenlijke christenen oogst slechts een gering succes en zal het waarschijnlijk van den Islam niet winnen. 2. Het Christendom is de godsdienst der overheerschers, zijn leiders zijn mede-overheerschers, kennen de psyche der Inlanders niet; zijn aanhangers stellen zich buiten de Indische gemeenschap, zowel voor de eenvoudigen van geest als voor de wijsere aangelegden is het monotheïsme van den Islam raarder dan de verdeeldheid der Christenen, die verwant en afstootend moet werken. 4. Het Christendom is gevestigd op Westersch geworden en daardoor vervreemd van Oostersche zeden en opvattingen, het verwoert de polygamie en is meer geestelijk, terwijl Mohammed meer zinnelijks zijn leer heeft. 5. Het Christendom gaf Europa vele leeren van ellende, als gevolg van de onverkwikkelijke, warmhartige geloofsstrijd en godsdiensttwisten.

Bandewijnse en van Soest. De Indo-Nederlandsche wetgeving, Staatsblad van Ned.-Indië over het jaar 1919, bevestigt en met aantekeningen voorzien door Mr. F. G. Hekker, 86e Aflevering 1919 Nos. 349-354, (slot). (Amsterdamsche Uitgevers-Mij. „Elsevier”).

Overzicht van de Inlandsch- en Maleisch-Chineesche pers in 1921. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Soegnaals de Hoogere Handelsschool, door Mata-Mata. — Bericht eener voordracht van den Gouverneur van Atjeh, door A. G. H. van Sluys, over zijn bestuur in dat gewest van den hr. De Vries over eenige praktische wenken voor de a. s. B. B. ambtenaren. (Indologenblad, Oct. '22).

Indië. De staatsherziening in de maak, door J. H. Ritveld. — West-Indische politiek. Het raadsel, door H. (De Indologenblad, 8 Nov. '22).

Prehistorical pottery of Murua, Papua, by A. P. Lyons (met illustraties). (Man, a monthly Recor. of Anthropological Science, Dec. '22).

Nota over de hervorming van het Bestuur in de grote

Heeren- en Dameskleeding naar Maat
Laagste Prijzen Prima Stoffen Eerste Snit

Gelegenheid tot Abonneeren
aanbevelend,

WILLEM VAN HOUT

Nobelstraat 47 B - DEN HAAG - Tel. H. 2324

ADI- POESTAKA

Boekhandel en Uitgevers-Mij.
L. v. Meerderv. 332 - Den Haag
Tel. M. 5611.

Hoofddepôt van de uitgaven van het
„Java-Instituut” en van „De Commissie voor
de Volkslectuur” te Weltevreden.

Levering van alle Boeken op elk gebied, ook
Buitenlandsche Uitgaven.

Speciaal zijn we goed gesorteerd in
Oostersche Werken.

Bij alle Boekhandelaars en bij de Uitgeefster.

Tempel en Paleis in Hindoestan

door MAURITS WAGENVOORT.

Met 25 Illustraties.

Prijs: f 3.20.

Dit werkje bevat o.a. reproducties van Etsen van
Nieuwenkamp en geeft den lezer een denkbeeld van
de grootsche bouwkunst van Hindoes, Dravidiërs en
N. Mohammedanen in Voor-Indië.

VERSCHEENEN:

De Javaansche Danskunst

door TH. B. VAN LELYVELD.

Met 38 Illustraties.

Prijs: f 3.20.

De schrijver, die op Java in kringen van Inlandsche
grooten heeft verkeer, is de eerste, die ons op syste-
matische wijze in het wezen der Javaansche danskunst
inleedt.

Het werk wordt o.a. verlicht door opnamen van
Mevrouw Linda Bandara aan de dans- en muziekschool
te Jogjakarta, genaamd: „Krido-Bekso-Wiromo”, waar-
door de lezer o.a. op aanschouwelijke wijze kennis
maakt met de elementaire bewegingen van den Javaan-
schen dans.

PAS VERSCHENEN DE 2E DRUK van

De Geur van Moeders Haarwring

door NOTO SOEROTO.

Prijs: f 3.75.

Uit de Persbeoordeelingen:

„... Hier ligt een bundel Nederlandsche verzen
van een Javaanschen dichter voor ons, wiens poëzie
ons dwingt ze met die van onze grootste poëten te
vergelijken. Dat is iets, wat mij boeit en onweerstaan-
baar tot mediteeren brengt. Een boek van groot gevoel
en hooge beschaving. Een dichter, die niet van de
dingen, maar van hun innerlijke wezen zingt”.

IOHAN KONING in „Weekblad voor Indië”.

„... Hoe devoot en hoe vol blijde ontroering
zijn de gedichten, waarin Noto Soeroto zijn moeder
bezingt, een hulde, sterker en dieper dan het liefdes-
lied van den minnaar, omdat ze zuiverder is en niet
eischt of afsmeekt, maar slechts dankt en bidt en
vereert. De schoonheid van zijn vaderland en
de monumenten van de beschaving van zijn heet-
geliefd volk brengen den dichter tot geestdrift en het
ied rijst uit zijn ziel...”.

PETER V. ARKEL in „Nieuws van den Dag
van Ned.-Indië”.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512

□ □ DROGERIEN □ □ CHEMICALIËN □ □
□ DEPOT DER MEEST BEKENDEN BINNEN- □
□ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

cultuur. We beschikken over vruchten van uit-
nemende kwaliteit.”

Op 76-jarigen leeftijd is te Bazel overleden de
ook hier te lande bekende zendeling F. Stähelin,
officier in de orde van Oranje-Nassau.

Stähelin heeft 25 jaar in Suriname gearbeid in
dienst van de zending der Broedergemeente van de
Herrnhutters. In 1899 werd hij tot bisschop van de
Broederkerk in zijn zendingsgebied benoemd.
Sinds 1900 woonde hij afwisselend te Herrhut en
in zijn geboortestad Bazel.

Vooraf niet in rustige rust heeft hij zijn laatste
levensjaren doorgebracht. Van zijne hand ver-
scheen n.l.: „Die Mission der Brüdergemeinde in
Surinam und Berbice im achtzehnten Jahrhundert.
Eine Missionsgeschichte hauptsächlich in Brie-
fen und Originalberichten”, een werk in 7 deelen,
te zamen ruim 1900 octavo bladzijden beslaande,
met uitvoerige statistieken, kaarten en plattegron-
den.

Stähelin was reeds in Suriname begonnen de
brieven, verslagen en dagboeken der eerste zende-
lingen te verzamelen en heeft na zijn terugkeer in
Europa in 1907 den arbeid voortgezet in de archie-
ven der Broederschap.

Aan een bespreking van dit werk in „De West-
Indische Gids”, 3e jaargang, blz. 279 (Sept. 1921)
ontleenen wij het volgende:

M.i. zal het boek ook de belangstelling wekken
van allen, die belang stellen in de geschiedenis van
Suriname en van de vroeger Nederlandsche kolonie
Berbice. Het behoort n.l. nauwelijks gezegd, dat
de uitvoerige bescheiden in dit werk niet alleen de
lotgevallen der zendingen bevatten, maar dat zij
tevens licht werpen op de toestanden in beide kolon-
iën gedurende het grootste gedeelte van de
achttiende en het begin van de negentiende eeuw.
Ook voor den ethnoloog is het werk van het
grootste belang”.....

Terecht zegt de recensent:
„Bisschop Stähelin heeft met zijn arbeid een
monument gesticht voor de zending der Moravi-
sche Broedergemeente in Suriname en Berbice.”

Naar wij uit goede bron vernemen, zal de oud-
gouverneur Staal den 17en November te IJmuiden
een lezing houden over het Nederlandsche karakter
van Suriname. In den loop van deze maand zal hij
ook voor de Leidsche studenten een lezing houden.

Curaçao.

De Begrooing van 1923.

Nog vóór het Voorloopig Verslag der Tweede
Kamer is verschenen, kwam de regering met een
wijzigings-ontwerp. De uitgaven werden f 108.250
lager geraamd, de inkomsten f 310.000.— hooger,
hetgeen een voordeelig verschil maakt van
f 418.250.—, waardoor de bijdrage der schatkist
zou verminderen van f 1.153.034.— tot f 734.784.—

Op papier lijkt dit heel mooi, maar voor de prak-
tijk vreezen wij in tweeërlei opzicht. Vooreerst
achten wij het niet waarschijnlijk, dat de voorstel-
ling zal verwezenlijkt worden en ten tweede ach-
ten wij het gevaar niet denkbeeldig, dat een zoo
kras streven in de richting van bezuiniging voor
tal van belangen nadeelig zal zijn.

De grootste bezuinigingen betreffen f 40.000 op
de landbouw- en veeoeltvoorschotten, het door den
K. R. aangenomen amendement en f 23.000 op buit-
engewoon onderhoud van landsgebouwen enz.,
door het crediet voor vernieuwing van de verhar-
ding van eenige straten te Willemstad van f 30.000
op maar even f 7000 te brengen. Voor de Estelle
zal geen nieuw gouvernementsvaartuig worden
aangekocht, maar de dienst zal met een gecharterd
schip worden onderhouden.

De inkomstenbelasting wordt f 80.000, de loods-
gelden worden — afgezien van de herziening —
f 10.000 hooger, geraamd. Het is niet duidelijk

P. HOFLAND - DEN HAAG

Woning-Inrichter

Behanger - Stoffeerder

SLEEDOORNSTRAAT 66 - TEL. M. 5369 - POST-GIRO 65938

Stoom-, Wasch- en Strijkinrichting
C. PIERIK-VAN DER DRIFT
Schenkweg 300-302 Schiestraat 1
DEN HAAG

Chem. Wasscherij en Stoomeri

waarop eerstgenoemde hoogere raming berust. Als
gevolg van een voorbereide en reeds gedeeltelijk
door den K. R. aanvaarde belastingherziening wor-
den de overige middelen en inkomsten nog eens
f 220.000 hooger begroot. Dit betreft invoerrechts-
gedistilleerdaccijns, zegelbelasting, overdrachts-
belasting, gebruiksbelasting, uitvoerrecht van wijn-
producten en loodsgelden.
Wij vreezen.....

Brion.

Fabricius deelt in *Het Vaderland* mee, dat de Gon-
verneur de f 3000, indertijd geschonken voor het
Brionmonument, van het comité heeft terugge-
vraagd en..... ontvangen.

De Amerikaanse vlag.

Het schijnt niet uit te maken te zijn, of de Ve-
nezuelanen, die op de Red D-werf waren op Juli 11,
zich nu inderdaad onder bescherming der Ameri-
kaansche vlag gesteld hebben of niet.

De *Maasbode* bevat in hare Indische uitgave van
29-October 11. een verslag der gebeurtenissen, aldus
besluitende: „De Amerikaanse vlag is niet in het
geding geweest; de redactie van dit telegram is met
opzet aldus gesteld om een verkeerden indruk te
wekken.”

Wij ontvingen thans: „Het bootwerkers-conflict
in de haven van Willemstad, Curaçao, 1922.” de
uitgave van den R. K. Volksbond. Het geeft ons geen
aanleiding om terug te komen op het vroeger aange-
geerde. Het antwoord van den Minister van Koloniën
op de vragen van den heer Ter Hall laat in
middels op zich wachten.

Aan de *Amigoe* ontleenen wij nog de volgende be-
richten:

Schepenlijst.

De staat van de hier binnengekomen schepen ge-
durende de maand September, opgenomen in dit
nummer, vertoont een eigenaardige bijzonderheid.
Het aantal stoomschepen is precies hetzelfde als
van de maand Augustus, terwijl het aantal zeilschepen
is toegenomen. Wat wel eigenaardig is, dat
het totaal stoomschepen en zeilschepen over de
10 maanden beiden thans 872 bedraagt.

Wie van beiden zal het bij dezen wedloop op het
einde des jaars winnen, stoom- of zeilvermogen?

De „Estelle”.

Bij advertentie wordt thans bekend gemaakt, dat
de „Estelle”, de vroegere Gouvernementspakket voor
de Bovenwindsche eilanden, metende ruim 69 Reg-
ton, thans voor den dienst afgekeurd, op 15 Nov-
ember publiek zal verkocht worden.

Rekest.

Deze week (7—14 Oct.) circuleerde er onder de
Gouvernements-ambtenaren een rekest ter onder-
teekening aan den Minister van Koloniën, met ver-
zoek met 1 Januari 1923 of wel de duurtetoelag in
handhaven of wel de verhoogde salarisregeling in
werking te laten treden. Zoals ligt te begrijpen
valt, werd er van de gelegenheid, dit rekest te te-
kenen, een zeer druk gebruik gemaakt.

Cuba.

Zondagmorgen (8 Oct. 1922) kwam van Cuba de
goulet *Beatrice* binnen met 25 Curaçaoënaars aan
boord. De meesten dezer hebben niets kunnen over-
sparen.

Het loon bedraagt thans één dollar, doch alleen
voor voedsel moet 1.25 dl. per dag betaald worden.
Men schat dat er nog ± 500 arbeiders uit onze
kolonie op Cuba zijn, aan wie de middelen ontbre-
ken naar hier terug te keeren. Bovendien wordt hun
nog van een anderen kant de terugkeer bemoeilijkt
daar zij niet kunnen vertrekken zonder paspoort
waarvoor zij 10 dollars moeten betalen.

Regen.

Maandag en Dinsdag (9 en 10 Oct.) vielen er
mooie regens op ons eiland. Den eersten dag plant-

TOKO BOGOR
Suezkade 122b Tel. M. 3472
ZEER VOORDEELIG
onze prima merken Java-Thee:
ARDJA SARI, PARAKAN SALAK, enz.
vanaf 90 cent per pond.

Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF,

's-Gravenhage - Anna Paulownastraat 18a.

Voornaamste Vakschool in het Costuumvak.

Theoretische en praktische, volledige opleiding van Dames tot Costumière, le Coupeuse, Directrice en Leerares in het Costuum-, Mantel- en Lingerievak.
Aanmeldingen bij de Directrice G. DE GRAAFF.

In de Benedendistricten, Dinsdag was de stad bevoorrecht. In de buitendistricten was de reuk zeer ongelijk verdeeld.

Zaterdagmorgen (14 Oct.) 5 uur is de stad met groot geweld in rijken overvloed neergelaten.

Venezolaansche Consul.

Volgens mededeeling in La Cruz heeft de President van Venezuela op het desbetreffend telegrafisch verzoek verzekerd, dat de heer Horacio Leijba vader, wijlen den heer Herman Leijba, als consular zal opvolgen.

Gelijkstelling.

Volgens deze week door den Gouverneur ontvangen officieel bericht uit Holland is bij Koninklijk besluit gedateerd van 23 Augustus, de gelijkstelling van het openbaar en bijzonder onderwijs voor de provincie Curaçao van kracht verklaard.

Pinda-zaad voor Aruba.

Is al een heelen tijd geleden, dat er in ons gewaagd en voorgesteld werd om aan de bevoorrading van Aruba pinda-zaad te verstrekken voor de komende maanden zijnden planttijd.

Maar nu toe heeft men verder niets meer van deze vernomen, wat zeer te bejammeren is. De vorige week had men op Aruba weer flinke regens en het geheele eiland, zoodat men reeds met plantingen begonnen zijn, indien er zaad in voorraad geweest. Men heeft berekend, dat er voor het eiland 30 vaten pinda als plantzaad noodig is, wat zou kosten.

Maar is niet als cadeau bedoeld, maar als voor-

Uit den Verrren Vreemde.

En en vloed aan de Middellandsche zee kust.

En telegram aan de Spaansche regeering drukt de gevoelens van de Spaansche regeering uit over den loop der gebeurtenissen in Spaansch Marokko en tevens kon de koning van Madrid op 11 November aan. Zou de regeering in Madrid zijn, zou zijn bericht de bevestiging hebben, dat men hem al maar vast een feestmaal bereiden moest. 't Zou dan worden 't bij de Spaansche krijgsvieringen op de Riff-gehele omywassing is geworden.

De Spaansche Coloniale gaf deze dagen (2/3 November) de berichten van het gebeuren tusschen Melilla en de Spaansche vloed aan de Middellandsche zee kust.

De meldingen telegraaf, telefoon; onderzoekkabel en de onderwerping van Raisoeli. Daarna heette de Krim overtuigd was zich maar te onderwerpen. Generaal Krim of hoop hem meer overschoot.

Men wist men het vrijlaten te verkrijgen van de krijgsgevangenen, sedert de ramp van Juni 1921 in de Krim achter gebleven. 't Was mooi; te mooi, want de Krim eyenmin. De krijgsvieringen zijn nog niet gekomen. De onderhandelingen leidden de Spanjaarden zich zelf met de voeding dier krijgsvieringen, dat is 't eenige wat gewonnen is; althans iets ongelukkig.

Men, er is nog iemand die iets gewonnen heeft. Elke kisten met levensmiddelen, conserven, mine-ralen, enz. naar een bepaald punt gebracht. Abd el Krim te brengen. Hiervoor, alsmede voor de invoer van de Krim, ontvangt hij van Spanje een vergoeding berekend op een bepaald bedrag per dag.

De onderhandelingen hebben dus niet veel opgeleverd men hoovaardig mag zijn. En wat betekenen dan de zegenochten?

De 14 dagen verlaten de schepen, die het Marokkaan-land uitmaken, Ceuta met groot bombardie en naar het oosten, bij 't voorbijgaan beschieten zij de kust en laten de ankers vallen in de baai van Ceuta. De volgende week verlaten zij met evenveel lawaai Ceuta, nemen de westelijke richting, bombardeeren in Ceuta weer de kustplaatsen, om te Ceuta weer te komen.

Men heeft men ook geopereerd. Van Dardrois uit-

gerukt, is Alhucemas van levensmiddelen voorzien, waarna de troepen naar hunne posten zijn teruggekeerd, wegens het slechte weer, zegt 't officieel rapport. Nadien zijn er berichten over den marsch van een colonne, die, van Seloan uit, Annoeal wist te bereiken, Annoeal, waar de slachting in 1921 begon en waar de Spanjaarden zich sedert niet meer hebben gevestigd.

Wat zijn dan toch de gebeurtenissen over welke verloop generaal Burguette zoo voldaan is, terwijl heel Spanje in verontwaardiging wordt opgezet tegen hen, die in 't voorafgaande tooneel gezondigd hebben door dezelfde kortzichtigheid en zelfverblindings, die nog steeds het karakteristieke in de Riffpolitiek blijft?

Overigens mogen de Franschen zich niet te gemakkelijk vroolijk maken over de schijnsuccessen der Spanjaarden, waardoor deze zich niet uit 't Melilla-warnet weten te redden, want de toegejuichte Franklin Bouillon-politiek heeft hen, en hun medegeallieerden in de Turksche kwestie evenzeer, door kortzichtigheid, danig verward. Tegelijkertijd kondigt zich voor Italië in Tripolitanie ook de eb aan, die te dezer plaatse enkele weken geleden voorspeld werd.

Wij laten de Oostersche kwestie deze week verder buiten beschouwing; de daar op 't vuur staande pot stooft gaar, maar geen kok weet precies wat erin aan 't opborrelen is.

In Smyrna geleden verliezen.

In verband met het ontkennend antwoord door onzen Minister van buitenlandse zaken gegeven op de vraag, of er een onderzoek ingesteld wordt naar de door Nederlanders geleden verliezen bij de branden te Smyrna, kan 't van belang zijn hier melding te maken van het bescheid door den Franschen Minister van buitenlandse zaken gegeven op een vraag van de Kamer van Koophandel te Parijs. Deze had inlichting verzocht aangaande de formaliteiten welke te verrichten zijn door Fransche handelaars, die willen opkomen voor hun belangen, wegens vernietigde of beschadigde eigendommen bij den brand in Smyrna.

De minister antwoordde, dat deze handelaars nu reeds de stukken kunnen indienen bij de afdeling „sous-direction d'Asie“, die geleden verliezen omschrijvende, met de bewijsstukken. Deze documenten zullen echter eerst deugdelijk kunnen worden onderzocht na onderteekening van den vrede met Turkije en nadat de betrekkelijke verantwoordelijkheid der partijen zal zijn vastgesteld.

Dit laatste strookt met het inzicht der Nederlandsche regeering; het geeft weinig vooruitzicht op een billijke genoegdoening, dit nog te minder bij het verloop dat de gebeurtenissen in 't Nabije Oosten sedert nemen, maar toch lijkt ons het advies om al vast de documenten en bewijsstukken maar in te leveren niet onverstandig.

Acetyleenlantaarn als jachtmiddel.

In de Bulletin de l'Afrique française komt een eigenaardig bericht voor. Meer en meer komt 't gebruik in zwang om een acetyleenlantaarn, vóórden de pet bevestigd, als middel toe te passen om 's nachts het wild te boeien en dan gemakkelijk naar te schieten. De oogden van 't dier worden verblind; vóórdat 't zich van den schrik hersteld heeft, ligt 't ter aarde. Zoo wordt in Fransch West-Afrika de aanval van gevaarlijke dieren afgeweerd, terwijl het bemachtigen van antilopen, hazen, alsook apen vergemakkelijkt wordt. Een jager ter Goudkust wist te vertellen van het, met één kameraad slechts, neerleggen van 47 hazen en 7 antilopen op een punt in één nacht. Daar het aanschaffen van een dergelijke lamp binnen het bereik van velen ligt, en de inlander het middel ook begint toe te passen, heeft de Société d'acclimation zich al geroepen gevoeld den Gouverneur-Generaal van Fr. W. A. op het gevaar te wijzen van geheele uitroeiing der fauna; zij vraagt maatregelen tot verbod of tot verstrekkende beperking.

Rhodesië wil afgescheiden blijven.

In Zuid-Rhodesië is een referendum gehouden, om uit te maken, of dit gebied een zelfbesturende kolonie of een provincie van de Unie van Zuid-Afrika zou worden. De uitslag is geweest dat 15.000 kiezers (op een geheel aantal van 18.000) zich ervoor hebben verklaard een Britsche kolonie met zelfbestuur te worden. De Unie had aan Zuid-Rhodesië zeer milde voorwaarden aangeboden op het stuk van vertegenwoordiging in haar parlement, maar het voornaamste struikelblok was het wantrouwen, dat vele bekende Britsche Rhodesiërs tegenover de nationalisten in de Unie koesteren. Nu er teekenen zijn van samenwerking tusschen nationalisten en arbeiders in de Unie, tot vermeerdering van de meerderheid, was hun wantrouwen nog toegenomen. Toch zijn nog twee vijfden van het aantal uitgebrachte stemmen voor aansluiting bij de Unie geweest.

Voor Smuts, die de politiek van aansluiting van Rhodesië bij de Unie krachtig had bevorderd, is het een tegenvaller. De nationalistische oppositie daarentegen zal er niet ronwig over zijn, dat de Unie niet uitgebreid is met een landstreek, waar de blanke bevolking overwegend Britsch is. In den tweetalen-strijd zou de aanhechting een verzwakking van de positie van het Hollandsch meegebracht hebben.

DANS-INSTITUUT WEIJNE

21 Jonkerfransstraat 21
49 Schiedsingel 49-50
ROTTERDAM

Grootste en
meest bezochte
1ste Klas Inrichting

BESCHIKBAAR.

ARBEIDSBEURS VOOR DEN OUD-IND. MILITAIR

Gevestigd te NIJMEGEN

Oude Varkensmarkt 41-43 Telefoon 1867

Geopend van 9-12 v.m. en van 2-4 uur n.m.

Zaterdag van 12 uur gesloten.

Directeur: A. VAN BOXTEL.

Correspondentschappen in vele plaatsen.

Correspondentschap te

AMSTERDAM, J. van Loggem, Cilliersstraat 30.
DEN HAAG, G. J. L. Verhoeven, Halleysr. 63.
ROTTERDAM, J. F. FERWERDA, Calandstr. 24a.
ARNHEM, G. J. HOESINK, Emmastraat 58.

N.N. Werkgevers!

Bovengenoemde Beurs stelt zich ten doel Oud-Indische Militairen aan den arbeid te helpen.

Zij is nagenoeg te allen tijde in staat om degelijke Oud-Indische Militairen beschikbaar te stellen voor verschillende betrekkingen, als bijvoorbeeld:

Boekhouder, Kantoorbediende, Concierge, Huisbewaarder, Portier, Fabrieksopzichter en -waker, Jachttopziener, Magazijnmeester, Magazijnknecht, Wissellooper, Ploegbaas, Depôthouder, Huisknecht, Hulpmonteur, Stoker Centrale Verwarming, Knecht van de Apotheek en ander personeel voor Zieken- en Weeshuizen, waaronder ook gediplomeerde Verplegers, Controleurs en Wakers voor den Nachtveiligheidsdienst, Telegrafisten en Telefonisten, Koks, enz., waaronder geschoold Personeel.

De personen zijn allen vrij van militaire plichten. Gaarne houdt zij zich aanbevolen voor Uwe aanvragen om personeel, zoowel hier te lande als in Ned. Oost- en West-Indië.

ESSELS & MAKES

Van der Meulenstraat 44 - DEN HAAG - Tel. H. 3730

1ste klas Fabrikaten Confectieschoeisel

2de klas 1ste rang voor Luxe-

Orthopaedisch Schoeisel naar maat

Van voornaamste H. H. Medici hier te lande

BREDA Bredasche Luxebroodfabriek BREDA

Telefoon No. 72 F. 't SAS Lange Brugstr. 10 Hofleverancier

beveelt zich beleeft aan voor de levering van alle soorten BROOD, BESCHUIT, LUXEBROOD, BANKET, ONTBIJTKOEK, KOEKJES, enz.

Alles eigen fabriek en van de beste grondstoffen vervaardigd.

**VLEUGELS, PIANO'S
KUNSTSPELPIANO'S
ORGELS**

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG
BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

BESCHIKBAAR.

**N.V. GOGARN'S
MEUBILEER. MIJ.**

**MEUBELN
BETIMMERINGEN
BEHANGERIJ
STOFFEERDERIJ**

DEN HAAG ROTTERDAM
NOORDEINDE 64c WESTNIEUWLAND 13
TELEFOON H. 1076 TELEFOON No. 1774

BESCHIKBAAR.

FAMILIE-BIOSCOOP
Prinssestraat 40 Telefoon H. 7477

VOORSTELLING
Iederen avond 8 uur

Zaterdag, Zondag en Woensdagmiddag speciaal
KINDER-MATINEE'S
Heerlijke middagen voor de kinderen.

OLYMPIA THEATER
Prins Hendrikplein 3 - Tel. M. 814

Elken Vrijdag nieuw afwisselend programma.

Doorlopende Voorstelling, aanvang 8 uur

Plaatsbespreking kan per telefoon geschieden.

**N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S
WIJNHANDEL**

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155
Filiaal: 'S-GRAVENHAGE Noordwal 4, Tel. 2461
Filiaal: ARNHEM Eusebiusv. singel 1a, Tel. 186

De koloniale gedachte wordt in Duitschland levendig gehouden.

Voor den bekenden Afrikavorscher en baanbreker der Duitse Afrika-politiek, den eersten gouverneur ook van Duitse Oost-Afrika, Hermann Wissmann, zijn twee standbeelden opgericht. 't Eene staat in het park van het Kurhaus te Bad Lauterberg (Z. Harz), zijn geboorteplaats; 't andere verbleef zich te Dar es Salaam, hoofdplaats van de Duitse kolonie. Dit heeft daar van 1908-1918 gestaan, toen de oorlog een einde maakte aan de Duitse heerschappij over het Schutzgebiet, dat nu tot een mandaatland onder Britsch bestuur gemaakt werd. Groot-Brittannië heeft gevolg gegeven aan het verzoek der Duitse regering om het standbeeld, dat in Dar es Salaam niet meer geduld werd, naar Hamburg te mogen overbrengen. En daar is het bronzen standbeeld nu ten tweede male onthuld. Het is geplaatst in den tuin der universiteit.

Bij de onthulling zijn enkele toespraken gehouden. Zoo heeft dr. Stubmann uit naam van den Hamburgschen Senaat het woord gevoerd en de beteekenis van het standbeeld als bestendige aansporing om het groote doel van het herstel van Duitschland's „Weltwirtschaft" nooit uit het oog te verliezen, geschetst. De roof van de Duitse koloniën, onder den bedriegelijken naam van „mandaten", noemde spr. een onrecht dat geen Duitscher ooit kan erkennen.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:
Wie zich thans als lid van „Oost en West" aanmeldt, ontvangt gratis het Koloniaal Weekblad tot 1 Januari 1923.

WERKKRACHTEN TEN BEHOEVE DER KOLONIËN.

Oost- en West-Indische werkgevers hier te lande worden uitgenoodigd om, wanneer in de vervulling van betrekkingen moet worden voorzien, hiervan mededeeling te doen aan het Informatiebureau der Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

Van de Afdeling Haarlem:

Onderstaande sprekers zullen voor onze afdeling voordrachten met lichtbeelden houden over de volgende onderwerpen:

- Donderdag 16 November e.k.: Dr. W. van Bemelen. „Indische Vulcaantochten".
- Donderdag 25 Januari e.k.: L. E. Dom van Rombeek, Directeur van het Inlichtingsbureau voor den Indischen Dienst van het Ministerie van Koloniën, te 's-Gravenhage. „De oeconomische beteekenis van Ned.-Indië".
- Donderdag 22 Februari e.k.: J. Koning, oud-Redacteur „Soerabaijisch Handelsblad". „Handel en Industrie in Indië".

Van het Informatie-Bureau.
(Heulstraat 17, Den Haag).

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

- Raden Mr. Gondokoesomo, Anna v. Buerenstraat 9, Den Haag, als rechterlijk ambtenaar;
- H. C. Loke, van Bylandtstr. 113, Den Haag, als ijker;
- Mej. A. H. Wagner, Turfstr. 31, Zutphen, als onderwijzeres;
- Mej. J. Snel, Gemeente-ziekenhuis, Coolsingel, Rotterdam, als verpleegster;
- J. G. Westerweel, Warnsveldsche weg 116, Zutphen; J. F. van Steensel te Asten, beiden als onderwijzer;
- J. H. J. van der Zant te Wijk aan Zee; W. M. Westerduin, Rotterdamse straat 97, Scheveningen, beiden als onderwijzer;
- W. Th. Z. Stom, van Kinsbergenstr. 6, Den Haag, als ambtenaar In- en Uitvoerrechten en Accijnzen;
- J. M. Dittlof Tjassens, Rijn- en Schiekade 16c, Leiden, als Administratief Ambtenaar B. B.

FIRMA P. C. & A. PICO & ZONEN
Brandtstraat 2-6 Telefoon M. 1478
Ie Van den Boschstraat Telefoon B. 178
DEN HAAG.

Wij zullen handhaven kwaliteits en concurrentie.

Rund-, Kalfs-, Varkens- en Lamsslagerij, annex Fijne Worst- en Vleeschwarenfabriek. (1832-1922).

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaans gelegenheid tot mededinging:

- Leeraren in de Nederlandsche taal,
- Leeraren in de geschiedenis,
- Leeraren in de Duitse taal,
- Leeraren in de Fransche taal, allen volledig bevoegd.
- Onderwijzer(es) bij het openbaar lager onderwijs.
- Onderwijzer met de hoofdafte en lagere akte wiskunde voor het meer uitgebreid lager onderwijs.
- Onderwijzer bij het landbouwonderwijs.
- Bij den dienst der Staatsspoorwegen:
- Opzichter werkplaats voor de afd. instrumentmakerij.
- Bij den dienst der Staatsspoorwegen (in tijdelijken dienst):
- Technicus voor electro-zwakstroom.
- Gouvernements-accountant.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verzoeken van inlichtingen wenden tot de 9de Afdeling, onderafdeling AB, van het Ministerie van Koloniën.

Mutaties van 8 tot 15 Nov. 1922.

Nieuwe Leden.

- V. C. H. Baron de Constant Rebecque, villa „Heemker", Ulvenhoutsche Laan 51, Ginneken, f 5.
- K. E. van Oosterzee, Landmeter, Kediri, f 6.
- Hotel „Patria", Krekot 65, Weltevreden, f 6.
- Raden Mr. Gondokoesomo, Indisch Rechterlijk Ambtenaar, Bandoeng, Poengkoerweg 23, f 6.

Afschrijven.

- D. Heijting, Gep. Ass.-Res., Heemstede, Craynesterlaan 12, Mevr. J. C. O. Elink-Schuurman-Bergsma, Den Haag, Prins Mauritslaan 12.
- F. A. Enklaar van Guericke, Arts, Den Haag, Daensdijkstraat 11.
- J. J. Meijer, Gep. Ass.-Res., Den Haag, van Boecklaan 110.
- Jhr. A. G. van Nispen, Kapitein der Grenadiers, Den Haag, Frederikstraat 5.

Adresveranderingen.

- Mevr. E. Hijmans-Kann, Den Haag, van: Riuwstraat 10 naar: Groot Hertoginnelaan 162.
- J. Stroomberg, van: Den Haag, Dagnerrestraat 77, naar: Scheveningen, Rotterdamsestraat 1.
- L. W. J. Olivier, O.-I. Ambtenaar m. v., van: Den Haag, Reinkenstraat 78, naar: Sint Anna, Nijmegen, f 5.
- J. C. Quist, Tuinbouwer, van: Nijmegen, Veurtscheeweg 28, naar: Lichtenvoorde.
- Mevr. Wed. P. van Wijk-van Temmen, van: Rijksweg 79, Santpoort, naar: Huize „Vredeheim", Zuilen, Utrecht, f 2.50.
- K. Simon Thomas, Utrecht, van: Oude Gracht 310 naar: Koningslaan 2.
- Mr. H. J. Boel, Secretaris Tabaksbureau, Amsterdam, van: Prinsengracht 338 naar: Leidsche Gracht 13-15.
- A. Reijnders, Controleur P. T. en T., van: Ginneken, Oranjelaan 109, naar: Weltevreden, Hoofdbureau P. en T.
- G. Mulder, Off. v. Gez. 1e kl., van: Amsterdam, Nasserakade 110, naar: Bandoeng, D. v. O.
- E. F. Wiemer, Ritmeester Cav., van: Hilversum naar: Bandoeng, D. v. O.
- C. H. J. van Baren, Leeraar H. B. S., van: Rome, Piazza della Minerva, naar: Weltevreden, Dep. v. Onderwijs.
- H. Bijkerk, Onderw., van: Weltevreden, Dep. v. Ond., naar: Djombang (Java).
- F. H. Greve, Ass.-Resident, van: Weltevreden Dep. B.B., naar: Pajakombo.
- J. H. Haring, Adm. Ambt. B.B., van: Weltevreden, Dep. B.B., naar: Padang.
- J. A. Monod de Froideville, leeraar, van: Weltevreden, Dep. van O. en E., naar: Weltevreden, K. W. III School.
- A. A. A. Sollewijn Geipke, Gep. Inspecteur P. T. en T., Weltevreden, naar: Den Haag, Thomsonlaan 54, f 5.
- Mevr. W. van Gigh geb. Pauw, Amsterdam, van: Lairessestr. 10, naar: Keizersgracht 792.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering, hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER te Solo (Java).

Stoomwasscherij „JULIANA"
HAAGWEG 651 :: LOOSDUINEN.

Geeft bij ons Uw waschgoed.

SPECIAAL INGERICHT VOOR REPATRIEERENDEN.
HELDER. NET. BILLIJK.

N. BLOM - SCHEVENINGEN
BEEEDIGD EXPERT
Badhuisweg 33. Tel. S 3029

Inkoop van Paarden, Brillanten
en oude Indische Brillanten ::

H. S. VAN HASSELT, NOORDEINDE 94.94a, DEN HAAG
HEEREN- EN DAMESKLEERMAKER
Uitsluitend Engelsche Stoffen - Specialiteit Indische Uitrustingen

Vereeniging „OOST en WEST”.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die gratis hulp wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstreckende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineeren; logeeren f1.50, noenmaal f0.75 en diner f1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. HETINK, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
- 2. Onze Oost. II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
 - 1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
 - 2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs: f 0.50 en f 0.06 frankeerkosten.
- c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.
 - I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.) Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - II. De Geëmployeerde bij de Javasuker-Industrie. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
 - IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Aris in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (Opnieuw herzien). Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - XII. Onze Koloniën. Prijs f 0.35 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

- Serie I.
- 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
 - 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
 - 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
 - 4. Serikat-islam.
 - 5. De suikerrijverheid in Nederlandsch-Indië.
 - 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
 - 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
 - 8. De Europeesche vrouw in Indië.
 - 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
 - 10. Over de Kolonie Suriname.

- Serie II.
- No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
 - 2. Het Javaasche tooneel.
 - 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
 - 4. De thee-cultuur op Java.
 - 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
 - 6. Een doode taal in Indië.
 - 7. De inlandische dorpsgemeenschap op Java.
 - 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
 - 9. De Javanen gelijk hij schijnt en is.
 - 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

- Serie III.
- 1. Over Ball en zijne bewoners.
 - 2. Bevolving in Nederlandsch-Indië.
 - 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
 - 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.

Beleefd verzoek bij bestelling het kostende voor te zwaaiel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Solo, residentie Soerakarta, Java.

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 187, zijn van 10—12 en van 2—4 uur (uitgezonderd Zaterdags- en Zondags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- en Zanglessen.
- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Dame als Hoofd — of Hulp in de huishouding.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische Massage en Manicure, uitsluitend voor Dames en Kinderen.
- Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag. Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent Hotels, Pensions, Inrichting, Medische Hulp, Onderwijs, enz.

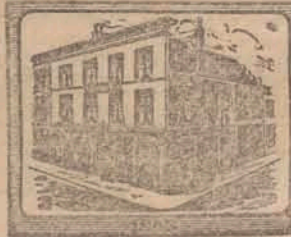
C. HOYNG
SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT
Kristal - Porselein
VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ., uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland” te Gouda. 109
MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
Garantie voor gave overkomst.

J. P. C. NICULAI & ZOON
HOF-KLEEDERMAKERS
Dr. Kuiperstraat 2 Tel. H. 3146
's-GRAVENHAGE 289
Hof-, Rijks- en Gemeenteveranciers

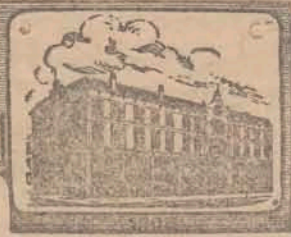
V B
DEN HAAG EREERIGDE ARNTJEN
DE HAAGSCHE BROODFABRIEK EN DE OUDE VETTE HEN
KORTHEIDSHALVE GENAAMD: „Vé Bó”.
BROOD. — BESCHUIT. — BAKKET.

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”
Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM
Holland-Nederlandsch-Indië
Vice-Versa
Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
AMSTERDAM—ROTTERDAM.

**Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.**

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

**Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.**

Wereldmerk IBACH.

L. C. JACOBI
's-GRAVENHAGE SOERABAYA
Regentesselaan 123, Tel. M. 1403

Wendt U voor
**Koop, Huurkoop, Verhuur
Inruilen, Repareeren, Stemmen
Transport**

tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het
meest bekende adres.
GROOTSTE voorraad, BESTE merken.
SPECIAL ADRES VOOR TROPEN-PIANO's

Comm. Venn. TEEKAGEE
116 DENNEWEG 73-79 N. SCHOOLSTRAAT
DEN HAAG
TELEFOON H. 2429

Telegram-Adres: FORDGARAGE HAAG

**AUTHORIZED IMPORTERS
OF FORD PRODUCTS.**

**DE WERELD
IN BEELD**
Verschijnt Wekelijks

JAAR-ABONNEMENT
franco per post of bij den Boekhandel (bij vooruitbetaling)
f 10.40

KWARTAAL-ABONN.
f 2.60

WEEK-ABONNEMENT
20 cent

ADVERTENTIE-TARIEVEN
AAN TE VRAGEN BIJ
DE ADMINISTRATIE.

BUREAU-ADMINISTRATIE
PRINSESTRAAT 47
(HOEK JUFFR. IDASTRAAT)

„DE WERELD IN BEELD” is het rijkst geïllustreerde weekblad van Nederland; elk nummer bevat minstens 70 kiekjes uit alle landen.

Het stelt U in beeld op de hoogte van al het wereldgebeuren in de afgelopen week; bovendien geeft het een schat van afbeeldingen van al het bezienswaardige uit alle oorden der aarde.

De Hoofdredacteur, de gep. luit. H. C. C. CLOCKENER BROUSSON geeft er geregeld zijn „PENKRASSEN” van vroeger welbekend, en in de rubriek „UIT VEEL BEWOGEN DAGEN” vertelt hij er op zijn eigen boeiende wijze van zijn herinneringen uit de dagen der revolutie in Duitsland.

Voor den tekst hebben vele schrijvers van naam hun medewerking gegeven, o. w. HERMAN MIDDENDORP, THÉRÈSE HOVEN, CHARLES KRIENEN etc.

Proefnummers met fraaien omslag in kleuren zijn te verkrijgen aan alle kiosken en aan het bureau:
PRINSESTRAAT 47 — DEN HAAG.

A. SCHRÖDER & Co.
GROENMARKT 25-26 'S-GRAVENHAGE

HERFST-GOEDEREN
als:

Wollen Dames-, Heeren- en Kinder-Onderkleding
Kousen - Sokken
Jumpers, Verseys, Shawls, Pyama's, enz. enz.
in COMPLETE COLLECTIE

Fa BECHT Passage 58 - Tel. 2860 **DEN HAAG**

Glas - Porcelain - Aardewerk **INDIË** Email merk „Ketel”
..... Berkefeld Filters **INDIË** Gero - Alpaca - Zilver

Zendingen naar Indië worden gratis en onder volle garantie voor gawe overkomst verzonden

Magazijn „NEDERLAND”
KATTENBURG & CO.
AMSTERDAM, DEN HAAG, UTRECHT, HAARLEM
ROTTERDAM

**Uitrustingen
voor de Tropen**

Op aanvraag toezending van catalogus

Onze reizigers zijn door het geheele land te ontbieden.

P. B. VAN MOORSEL & Co
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Terenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het meubeleeren en stoffeeren van woningen

Holland-Canada Hypotheekbank
's-Gravenhage - Winnipeg
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage; J. G. COSTER te Winnipeg.